

REGIONAL INDEX 2006

Næringsutvikling i Osloregionen

Foto: Per A Poulsson, Visitoslo

osloteknopol

Oslo Teknopol er etablert av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune som et fellesorgan for næringsutvikling i Osloregionen. Oslo Teknopol's oppgave er å bidra til økt innovasjon og profilering av Osloregionen som en nærings- og kunnskapsregion, i nært samarbeid med ledende aktører fra næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og det offentlige. Fokus er på fasilitering av vekst og utvikling i Osloregionens fem sterke næringsklynger:

- Maritim
- Energi og miljø
- IKT
- Life science
- Kultur

Samarbeidspartnere:

NØKKELTALL FOR OSLOREGIONEN	6
TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON	12
NÆRINGS LIV OG HANDEL	16
NÆRINGSKLYNGER I OSLOREGIONEN	25
INNOVASJON, FORSKNING OG UTVIKLING	34
OFFENTLIG SEKTOR, SAMFUNN OG MILJØ	40

EN REGIONAL INDEX FOR NÆRINGSUTVIKLING I OSLOREGIONEN 2006

Regional Index 2006 gir en faktabasert og lett tilgjengelig fremstilling av utviklingstrendene på en rekke samfunnsområder i Osloregionen. Presis forståelse av samfunnsutviklingen er viktig for hvordan vi kan legge forholdene til rette for et konkurransedyktig næringsliv i samspill med offentlige myndigheter og kunnskapsmiljø.

Hvor mange av regionens innbyggere har mer enn 4 års utdanning? Flyter trafikken saktere gjennom byens hovedveier og øker bruken av kollektivtransport i regionen? Hvem flytter til Oslo og hvem flytter ut? Hva slags verdiskaping foregår i Osloregionen og hva investeres i FoU? Dette er eksempel på spørsmål Regional Index søker å gi objektive svar på.

Nytt i årets utgave er et sterkere fokus på næringsklynger med stort verdiskapingspotensial. Regional Index 2006 tar utgangspunkt i en utvidet definisjon av Osloregionen i forhold til tidligere utgaver. Samarbeidsalliansen Osloregionen ble etablert 1. januar 2005 der Oslo og de 55 omkringliggende kommunene er medlemmer. Så langt det lar seg gjøre inkluderer statistikken alle kommunene i samarbeidsalliansen Osloregionen. I de tilfeller hvor statistikk kun finnes på fylkesnivå utgjør fylkene Oslo, Akershus og Østfold Osloregionen. Dette betyr at statistikk presentert i årets utgave ikke automatisk kan sammenlignes med tidligere utgaver. Statistikken som blir presentert er i hovedsak basert på eksisterende materiale fra offentlige kilder. Prosjektet er medfinansiert av Innovasjon Norge og samarbeidsalliansen Osloregionen.

Regional Index 2006 er utarbeidet av Jon-Gunnar Aasen, Morten Fraas og Jostein Ryssevik. Redaksjonen har i tillegg bestått av Knut Halvorsen og Malin Gjellestad og ble avsluttet 1. november 2006.

Knut Halvorsen
daglig leder i Oslo Teknopol IKS
November 2006

Utgiver: Oslo Teknopol IKS
www.oslo.teknopol.no
Tekst: Oslo Teknopol
Design: Noon

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER

En tredjedel av Norges befolkning (vel 1,5 mill.) bor i de 56 kommunene i Osloregionen. Befolkningsveksten er sterk og stabil, og har de siste årene vært på rundt én prosent per år. Regionen har en relativt ung befolkning sammenlignet med resten av landet. Dette skyldes en høy andel studenter og unge i starten av sin yrkeskarriere. Det skyldes også en høy andel innvandrere – befolkningsgrupper som jevnt over har en lavere gjennomsnittsalder enn befolkningen for øvrig. Over halvparten av landets innvandrere (56 prosent) bor i Osloregionen. Utdanningsnivået er markant høyere i Osloregionen enn i landet for øvrig. Ikke minst gjelder dette i Oslo kommune hvor fire av ti innbyggere har universitetsutdanning.

Næringsstrukturen i Osloregionen er dominert av privat og offentlig tjenesteyting. Tradisjonell industri er nesten fraværende. Sysselsettingen i offentlig sektor er likevel noe lavere enn i resten av landet. Til tross for krakket i IT-sektoren i 2001, er IKT-klyngen den største næringsklyngen i regionen regnet i antall ansatte. Over halvparten av de store bedriftene i Norge (med over 100 ansatte) ligger i Osloregionen.

Sysselsettingen har vokst betydelig siden begynnelsen av 2005 og kraftigere i Osloregionen enn i landet ellers. Omtrent halvparten av den samlede sysselsettingsveksten i Norge i 2005, fant sted i Osloregionen. Sysselsettingen har vokst raskere enn den tilgjengelige arbeidsstyrken, og arbeidsledigheten er blitt betydelig redusert. Rundt 25.000 arbeidstakere var registrert som helt arbeidsledige i Osloregionen i de første månedene i 2006.

Optimismen i næringslivet er stor og vi må tilbake til 1998 for å finne en periode med høyere forventninger om fortsatt vekst. Samtidig rapporterer en voksende andel av bedriftene at de har problemer med å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft. Det er likevel en lavere

andel av bedriftene som rapporterer om rekrutteringsproblemer i Osloregionen enn i resten av landet. Det er rimelig å anta at økt arbeidsinnvandring fra nye EU-land har bidratt til å dempe presset i arbeidsmarkedet i denne regionen.

Optimismen gir seg også utslag i etablering av nye bedrifter. Tallet på nyetableringer har vokst kraftig siden begynnelsen av 2004 - samtidig som tallet på konkurser og nedleggelse går nedover. Tallene viser også at fornyingstakten i næringslivet er noe høyere i Osloregionen enn i Norge for øvrig.

Vekst i befolkning og sysselsetting skaper økt behov for effektiv kommunikasjon. Til tross for store investeringer i vegnett og kollektivtrafikk, er forbedringene av tilbudet ikke nok til å møte økningen i trafikkbehovet. Bruken av kollektivtransport har holdt seg relativt stabil de siste 5 årene, mens biltrafikken har vokst. På de fleste vegstrekninger viser trafikkmålinger foretatt i rush-tiden, at gjennomsnittsfarten går ned. Flytrafikken har vokst betydelig i de siste to årene (10 % per år). Rundt 16 mill. passasjerer reiste til eller fra Gardermoen i 2005.

Boligprisene fortsetter å vokse, men det har likevel vært en viss utjevning av prisnivået mellom Oslo og de andre større byene i Norge de siste få årene. Hele 37 prosent av omsetningsverdien av fast eiendom i Norge er lokalisert i Osloregionen.

Osloregionen er et tyngdepunkt for FoU-virksomheten i Norge. Rundt 45 prosent av all FoU-virksomhet (målt i årsverk så vel som utgifter) er konsentrert i regionen. Sett i forhold til folketallet, er det bare Rogaland som bruker mer penger på FoU-virksomhet enn Oslo. Landsdelen mottar derimot en relativt lav andel av de statlige midlene som gjennom ulike ordninger og organer fordeles til næringsutvikling og regional utvikling.

HOVEDKONKLUSJON

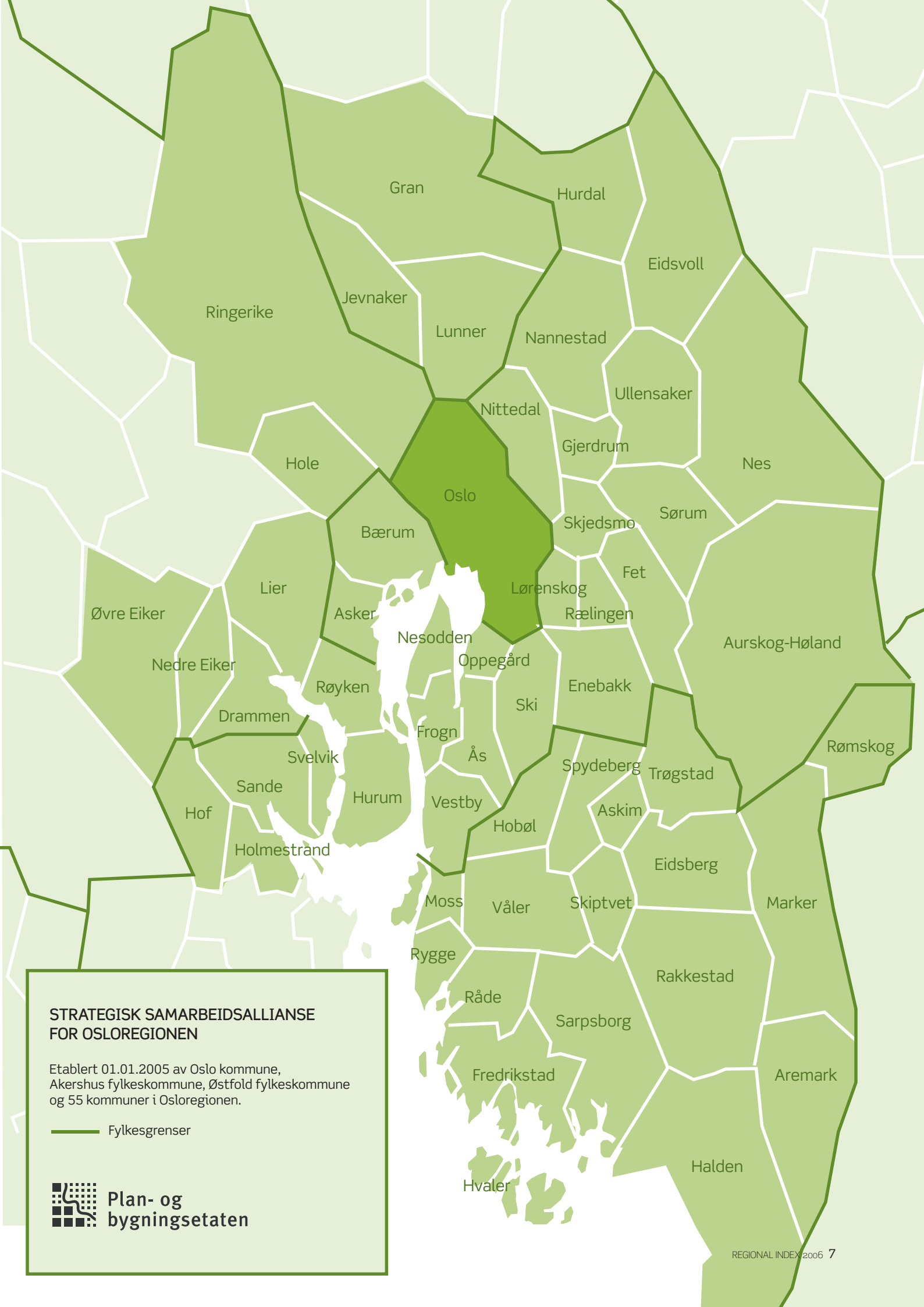
Regional Index 2006 tegner et bilde av en region i vekst. Nedgangsperioden etter tusenårsskiftet er definitivt over, og alle økonomiske indikatorer peker entydig i positiv retning. Sysselsettingen øker kraftig og arbeidsledigheten går ned. Samtidig er fornyingstakten i næringslivet høy. Flaskehalsene for videre vekst ligger blant annet på infrastrukturen, først og fremst innen tradisjonell samferdsel, hvor kapasitetsutvidelsene ikke holder tritt med trafikkutviklingen. Mangel på kvalifisert arbeidskraft er også en økende utfordring i mange sektorer, selv om arbeidsinnvandring til nå har bidratt til å dempe det verste presset i arbeidsmarkedet. Regionen har en relativt ung og høyt utdannet befolkning, og er slikt sett godt rustet til å møte framtidige utfordringer.

NØKKELTALL FOR OSLOREGIONEN

Hva som definerer Osloregionen, varierer etter hvem man spør og hva som er i fokus. Utgangspunktet for Regional Index 2006 er de 56 kommunene som inngår i samarbeidsalliansen Osloregionen. Denne alliansen, med kommuner fra seks fylker, er et uttrykk for at mange av de utfordringene som kommunene og fylkeskommunene står overfor ikke er definert av snevre administrative grenser. Dagens samfunn krever en større grad av koordinering og samarbeid for å løse viktige fellesoppgaver.

I januar 2006 bodde det 1 520 713 mennesker i dette området. Det utgjør 32,75 prosent av Norges totale befolkning. Samlet areal er 14 029 km², som er 4,3 prosent av Norges totale areal. Dette gir en befolkningstetthet på 108 mennesker pr km². Innad i regionen er det store forskjeller. I Oslo er befolkningstettheten hele 1 169 mennesker pr km² og naturligvis mye tettere dersom vi kun ser på sentrumsområdene (ikke marka). På tross av slike interne kontraster er det beskrivelsen og forståelsen av helheten som er det viktige.

Osloregionen er det største markedet i Norge, men et likevel svært lite marked i internasjonal sammenheng. Dette gir både begrensinger og muligheter for regionens næringsliv og innbyggere. Det er for eksempel ikke de andre storbyregionene i Norge som er hovedkonkurrenter til Osloregionen. Det er de store byene i våre naboland i Norden og Vest-Europa.

**STRATEGISK SAMARBEIDSALLIANSE
FOR OSLOREGIONEN**

Etablert 01.01.2005 av Oslo kommune,
Akershus fylkeskommune, Østfold fylkeskommune
og 55 kommuner i Osloregionen.

— Fylkesgrenser

**Plan- og
bygningsetaten**

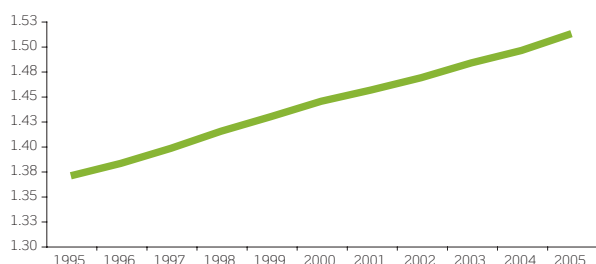
STABIL BEFOLKNINGSVEKST

Befolkningen i Oslo og regionen som helhet, har økt hele det siste tiåret. Veksten har vært nærmest lineær med en gjennomsnittlig økning i folketallet på 1 prosent per år. Dette er en høyere vekst enn i alle de andre nordiske hovedstadsregionene både relativt og absolutt. Den sterke befolkningsveksten skyldes en kombinasjon av fødselsoverskudd tilflytting fra utlandet og resten av Norge. Dette er et velkjent mønster. I de siste ti årene har mindre sentrale kommuner i Norge hatt nedgang i folketallet, mens sentrale kommuner har hatt økning. Folk flytter til byene, og i 2005 bodde 66,6 prosent av befolkningen i Norge på tettsteder med mer enn 2000 innbyggere.

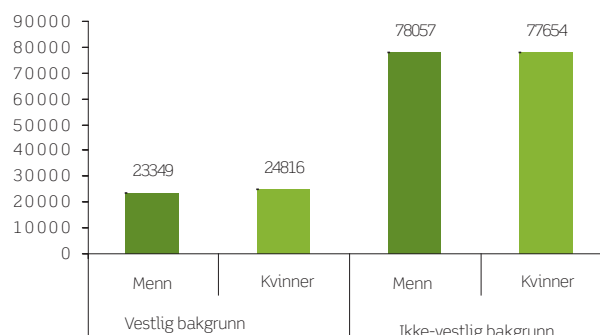
Ser vi fremover, vil befolkningen i Osloregionen gjennomgående bli eldre. Tallet på innbyggere over 60 vil øke fra ca 280 000 i 2005 til ca 380 000 i 2020. Aldersgruppen mellom 20 og 60 år vil øke svakt, mens andelen under 19 år vil synke fra 380 000 til 375 000. Sammenlignet med resten av Vest-Europa står Norge likevel godt rustet til å møte eldrebølgen, og Osloregionen bedre enn resten av landet. Fruktbarheten er også relativt stor i både Osloregionen og Norge generelt.

En viktig grunn til at Osloregionen har en ung befolkning, er at regionen har en relativt stor andel innvandrere. Mens 66 prosent av innvandrerbefolkningen er under 44 år, er det tilsvarende tallet 61,7 prosent for den norske delen av befolkningen.¹

BEFOLKNINGSUTVIKLING I OSLOREGIONEN, 1995 - 2005 (MILL. INNBYGGERE)

INNVANDRERBEFOLKNINGEN OSLOREGIONEN, 2005

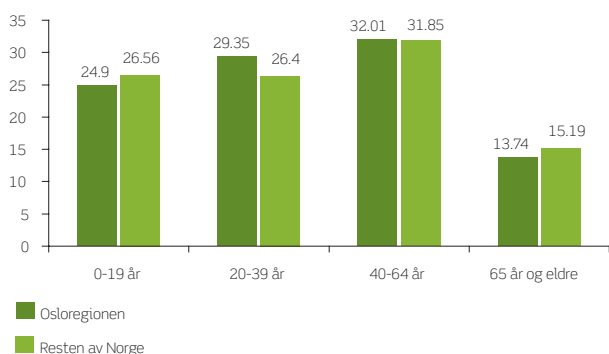

EN UNG BEFOLKNING

På grunn av mange studenter og mennesker i starten av sine yrkeskarrierer, har Osloregionen en høyere andel innbyggere mellom 20 og 39 år enn resten av landet (29,4 prosent mot 26,4 prosent). Andelen er lavere enn i Regional Index 2002, men dette skyldes først og fremst den utvidete definisjonen av Osloregionen. Kommunene rundt Oslo har med andre ord en eldre befolkning enn selve Oslo.

Av landets 365 000 innvandrere, bor 203 000 eller nesten 55,6 prosent i Osloregionen. Mens 13,3 prosent av befolkningen i Osloregionen tilhører innvandrerbefolkningen, er det tilsvarende tallet for resten av landet 5,3 prosent. Oslo og Drammen ligger på topp med en innvandrerandel på henholdsvis 22,3 og 16,8 prosent. Men regionen har også kommuner hvor innvandringsandelen ligger godt under landsgjennomsnittet, blant annet Aremark og Hurdal med 2,9 prosent.

ALDERSSAMMENSETNING I OSLOREGIONEN OG NORGE, 2005 (PROSENT)

SSB forventer en sterk vekst i innvandrerbefolkningen i årene som kommer og anslår at det i 2060 kan være mellom 1 og 2 millioner innbyggere som har et annet opprinnelsesland enn Norge. Dette estimatet er basert på en rekke forutsetninger og er naturligvis svært usikkert. Det som derimot er sikkert er at innvandringen til Norge har økt jevnt de senere årene (ca 5000 i året på 80-tallet, ca 10000 per år på 90-tallet og rundt 15000 per år i de første årene i det nye årtuset).

KILDE: grafer denne side SSB 2006

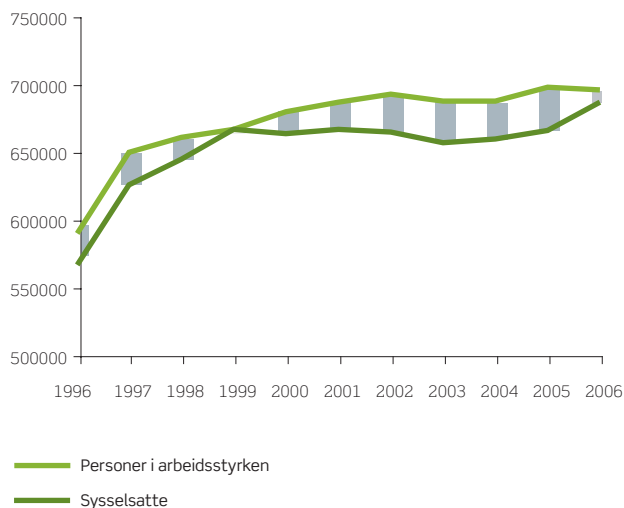
¹ **Innvandrerbefolkningen** består av personer med to utenlandsfødte foreldre: førstegenerasjonsinnvandrere som har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet. (kilde SSB)

NY ØKNING I SYSSELSETTINGEN

Sysselettingen i Norge økte med 24000 personer fra 4. kvartal 2004 til 4. kvartal 2005. Av disse hadde vel halvparten arbeidssted i Osloregionen og vel en tredjedel arbeidssted i Oslo. Den positive utviklingen i 2005 markerer avslutningen på en periode med nedgang i sysselsettingen - fra 72,3 prosent i 2000 til 69,6 prosent i 2006 (i prosent av bosatte i alderen 16-74 år). Sysselettingsandelen i Osloregionen er på linje med landsgjennomsnittet, men noe lavere enn i fylker som Rogaland (71,9 prosent) og Sogn og Fjordane (73,2 prosent).

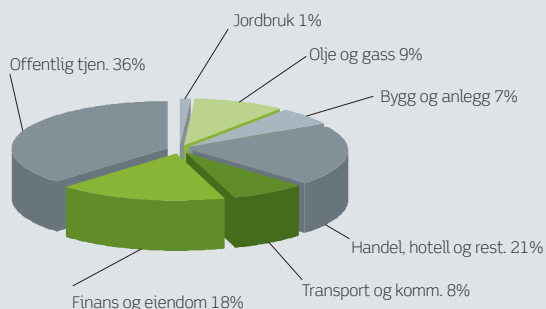
Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) som gir oss tall for Oslo, Akershus og Østfold, viser at den positive trenden skyter fart mellom 2. kvartal 2005 og 2. kvartal 2006. Økningen for de tre fylkene er på hele 21 000 personer, det vil si en vekst på vel 3 prosent. Presset i arbeidsmarkedet øker og nesten hele den registrerte arbeidsstyrken er nå i arbeid.

ARBEIDSSTYRKE OG SYSSELSATTE I OSLOREGIONEN 1996 - 2006

KILDE: SSB 2006 - Arbeidskraftundersøkelsene

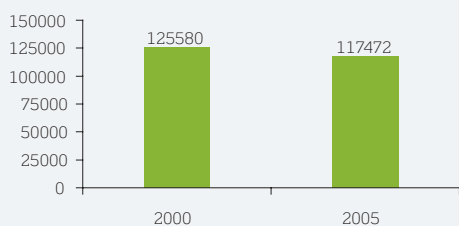
SYSSELSETTING ETTER NÆRINGER I OSLOREGIONEN, 2005

Næringsstruktur

Osloregionen har en næringsstruktur dominert av offentlig og privat tjenesteyting. Tradisjonell industri er så å si fraværende i store deler av regionen. Inkluderingen av Østfold har bidratt til en økning i andelen av industri siden Regional Index 2002, men endringen er marginal.

INNPENGLING TIL OSLO FRA DE 55 NABOKOMMUNENE, 2000 OG 2005

Pendling

Antall pendlere til Oslo fra kommunene rundt er blitt redusert med vel 6 prosent fra 2000 til 2005. Samtidig har utpendlingen fra Oslo vestover til Bærum og Asker økt fra rundt 13 000 i 2000 til hele 17 600 i 2005. Alt i alt tyder dette på en mer balansert utvikling mellom kommunene i Osloregionen selv om pendlingen inn til Oslo er stor i absolutte tall. For hele Østlandet sett under ett, er det Østfold (i tillegg til Akershus) som har den største innpendlingen til Oslo.

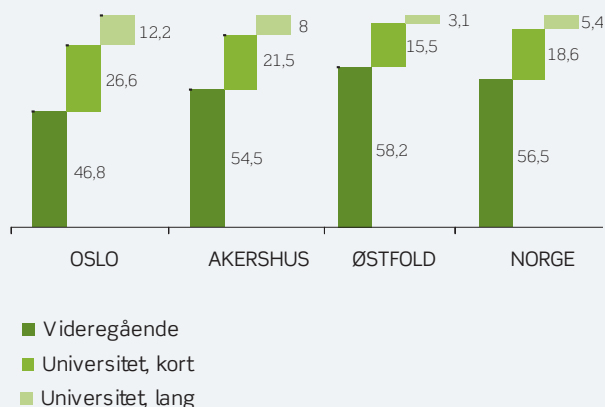
ARBEIDSLEDIGE I PROSENT AV ARBEIDSSTYRKEN, OSLOREGIONEN (ØSTFOLD, AKERSHUS OG OSLO) OG HELE LANDET 1999 - 2006 (ÅRSGJENNOMSNIITT)

Arbeidsledighet

Etter noen år med relativt høy arbeidsledighet går utviklingen nå i positiv retning. Ledigheten er blitt redusert gjennom hele 2005 og de første månedene av 2006. Mens arbeidsledigheten i Osloregionen lå noe under resten av landet under høykonjungturen ved årtusenskiftet, er forskjellene nå jevnet ut. I 2005 har vel 817 000 sitt arbeidssted i Osloregionen. Av disse arbeider vel 391 000 i Oslo, 219 000 i Akershus og 109 000 i Østfold.

UTDANNINGSNIVÅ OSLOREGIONEN OG NORGE, 2004, PROSENT

Utdanning

Det er relativt store forskjeller innad i regionen når det gjelder befolkningens utdanningsnivå. Østfold har størst andel med videregående skole som høyeste utdanning, mens Oslo har størst andel med universitetsutdanning. Dette er naturlig med tanke på næringsstruktur og hovedstadens administrative rolle i privat og offentlig sektor.

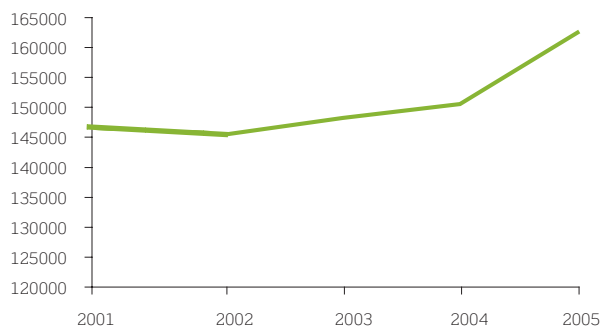
KILDE: grafer denne side SSB 2006

HØYERE SKATTEINNGANG

Skatteinngangen er en god indikator på den økonomiske utviklingen. I perioden 2003 til 2004 sank for eksempel skatteinngangen med over 2 prosent i Oslo kommune, mens den fra 2004 til 2005 økte med 11 prosent. I perioden 2003 – 2004 var det bare Hordaland som i tillegg til Oslo kommune hadde negativ utvikling. Skatteinngangen for hele Osloregionen økte likevel jevnt i perioden 2001 – 2005 og var spesielt sterk i Østfold.

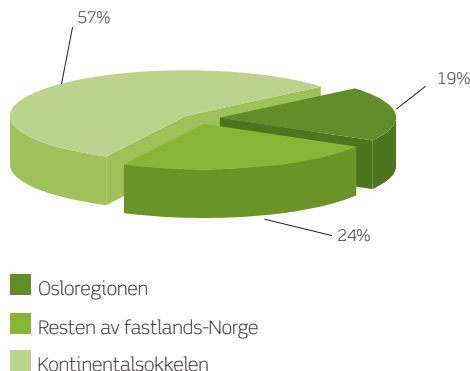
SKATTEINNGANG I ALT OSLOREGIONEN

2001 - 2005 (M12), MILLIONER KR

Av den totale skatteinngangen i 2004 sto Osloregionen for 33 prosent og resten av landet for 43 prosent. I 2005 gikk Osloregionens og resten av landets andel ned til henholdsvis 19 og 24 prosent. Årsaken til dette er en enorm økning i skatteinntektene fra kontinentalsokkelen som gikk opp fra en andel på 24 prosent til hele 57 prosent.

STATENS SKATTEINNGANG FORDELT PÅ OSLOREGIONEN, RESTEN AV NORGE OG KONTINENTALSOKKELEN 2005

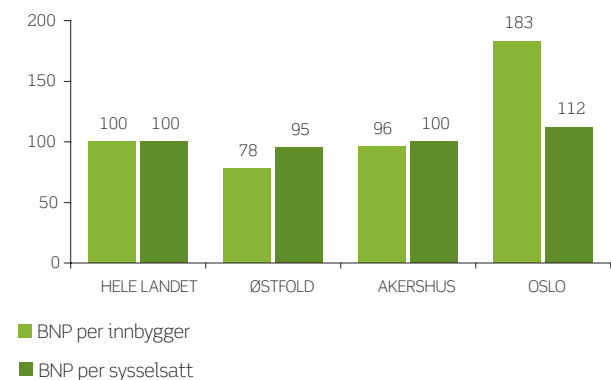
KILDE: grafer denne side SSB 2006

VERDISKAPING

Ifølge fylkesfordelt nasjonalbudsjett for 2003 står Osloregionen (Østfold, Akershus og Oslo) for vel 28 prosent av verdiskapingen (BNP) her i landet (406 milliarder kroner). Holdes kontinentalsokkelen utenfor, er andelen ca. 35 prosent. Osloregionens andel av verdiskapingen har holdt seg relativt konstant siden årtusenskiftet. Det er likevel trolig at disse tallene skjuler en svak oppgang fordi en omlegging av statistikken har plassert en større del av produksjonen i oljesektoren på Vestlandet.

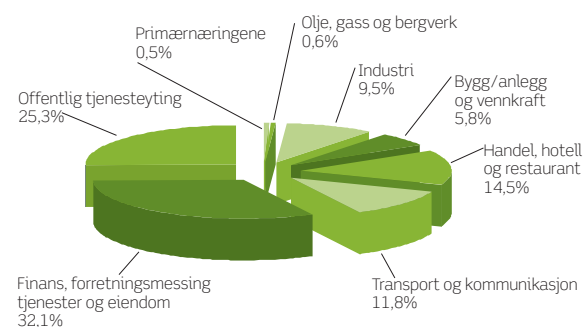
Oslo har den høyeste verdiskapingen per sysselsatt, hele 12 prosent over landsgjennomsnittet. Regnet som BNP per innbygger er kontrastene enda større (hele 83 prosent over landsgjennomsnittet). Akershus ligger omtrent på landsgjennomsnittet for begge disse størrelsene, Østfold noe lavere.

BNP PER INNBYGGER OG SYSSELSATT, 2003 (LANDSGJ.SN. = 100)

Det største bidraget til BNP for Osloregionen kommer fra finans, forretningsmessige tjenester og eiendom til tross for at denne næringen kun sysselsetter 17 prosent av arbeidstakerne. Næringen etterfølges av offentlig tjenesteyting som har 35 prosent av sysselsettingen og 25 prosent BNP og servicenæringene som har 21 prosent av sysselsetting og 14 prosent av BNP.

BNP FOR OSLOREGIONEN FORDELT PÅ NÆRING, 2003, PROSENT

TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON

Et effektivt og miljøvennlig transportsystem er en viktig forutsetning for videre vekst i Osloregionen. Kapasiteten i den eksisterende infrastrukturen er nær smertegrensen i indre deler av regionen. Konsekvensen av dette er spredning av trafikk til bolig og sentrumsområder som har negative konsekvenser for både miljø og sikkerhet. *Regional Index 2006* ser nærmere på tallene bak denne virkelighetsbeskrivelsen.

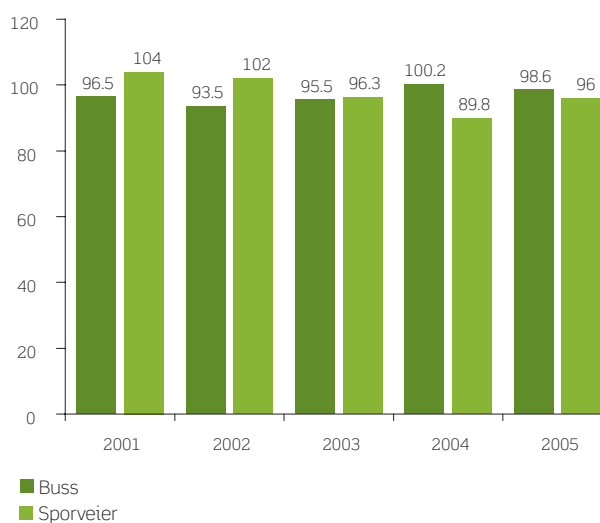
Telekommunikasjon er både en forutsetning og en motor for økonomisk utvikling. Kapasitetsøkning på for eksempel mobilnettet og faste linjer, legger grunnlaget for nye tjenester og produkter samtidig som det er en forutsetning for det eksisterende næringsliv. I dag har de fleste både mobiltelefon og en eller annen tilgang til internett. Fremfor et ensidig fokus på spredningen av infrastruktur, legger vi vekt på å få fram hvor mulighetene ligger i utnyttelsen av denne infrastrukturen.

KOLLEKTIVT ELLER BIL?

Til tross for store investeringer i både vegnettet og kollektivtrafikken de siste 10 årene, er forbedringene av tilbudet for små i forhold til økningen i trafikken. Det er økningen i biltrafikken som representerer den største utfordringen. I følge Transportøkonomisk institutt, vil biltrafikken øke med 25-30 prosent fram mot 2020. I 2004 økte biltrafikken med 1,6 prosent i tettbebygde strøk og 2,5 utenfor tettbygde strøk. Økningen i Oslo var 1,2 prosent.

Oslopakke 1, 2 og 3 representerer en forsering av de langsiktige investerings- og utbyggingsstrategiene i hovedstadsregionen ved at det er innført ekstraordinær trafikantbetaling (bomringen). Mens Oslo-pakke 1 blant annet resulterte i utbyggingen langs Ring 3, er vi nå midtveis i Oslo-pakke 2 som særlig prioriterer tog og kollektivtrafikk. Dobbeltspor mellom Skøyen og Asker, den nye T-baneringen og det nye "Sanntidsinformasjonssystemet" er resultater av Oslo-pakke 2. I følge innstillingen til styringsgruppen, vil Oslo-pakke 3 blant annet inkludere utbygging av E-18 fra Asker til Oslo sentrum, legging av Mosseveien i tunnel samt en videre satsing på kollektivtilbudet. Oslo-pakke 3 er planlagt for oppstart i 2011. Oslo-regionen har et relativt godt utbygd kollektivtilbud med buss, bane, båt og tog. Oslo er for eksempel den minste storbyen i verden som har en egen T-bane. Generelt er utviklingen i kollektivtrafikken svært stabil.

KOLLEKTIVTRANSPORT I OSLOREGIONEN 2001 - 2005 (MILLIONER PASSASJERER)

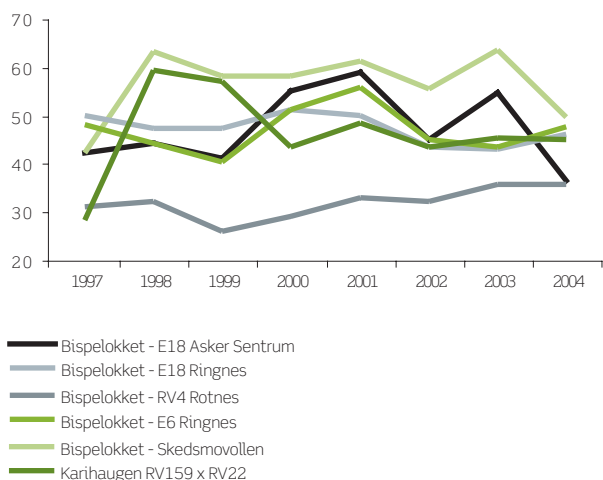
KILDE: SSB 2006

Av landets nesten 2,8 millioner kjøretøy finnes nesten 800 000 i Osloregionen. Bare i perioden 1993-2004 økte billparken med rundt 500.000 kjøretøy. Kjøretøyenes gjennomsnittsalder er økende og var 2004 i overkant av 10 år for personbiler. Hver fjerde bil er uten katalysator, men står for hele 75 prosent av forurensingen. Totalt er det nesten 9 557 km offentlig vei i Osloregionen: Det er vel 10 prosent av det totale offentlige veinettet i Norge.

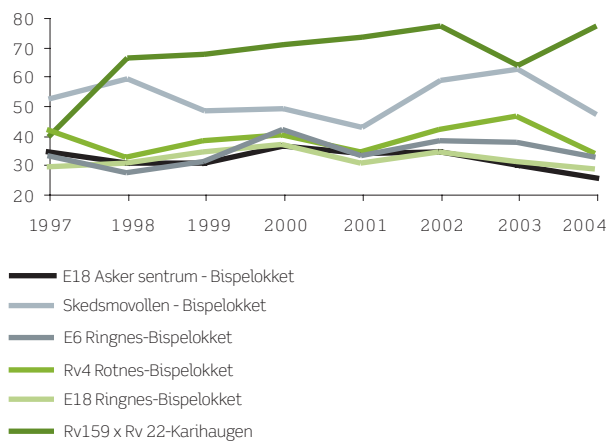
Utviklingen i biltrafikken er en funksjon av antall biler og kapasiteten på vegnettet. En indikator på utnyttelsen av vegsystemet er gjennomsnittsfarten på enkelte strekninger på bestemte tider av døgnet over tid.

TRAFIKK FRA OSLO, GJENNOMSNIITTS-HASTIGHET ETTERMIDDAGSRUSH

KILDE: Prosam 2006

TRAFIKK TIL OSLO, GJENNOMSNIITTS-HASTIGHET MORGENRUSH 1997-2004

KILDE: Prosam 2006

Trafikkmålinger under morgen- og ettermiddagsrushet viser at det er en nedgang i gjennomsnittsfarten på de fleste strekninger, med noen få unntak. Eksempelvis var gjennomsnittshastigheten på strekningen Bispelokket – Asker 54,5 km/t i 2003 og 36,3 i 2004. Teoretisk hastighet på denne ruten er 80 km/t. Av naturlige årsaker er det særlig i sentrumsnære strøk at framkommeligheten forverres. Men dette skyldes også at infrastrukturen i sentrum er underdimensjonert i forhold til trafikken som enten skal igjennom eller til sentrum.

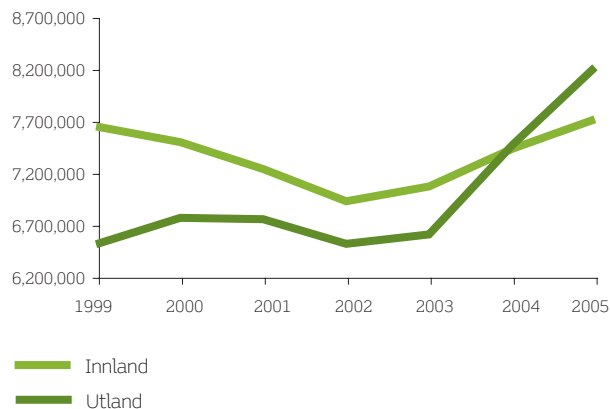
FLYTRAFIKKEN – NÅR NYE HØYDER

Ved inngangen av årtusenet var utviklingen i flytrafikken nærmest i fritt fall, mest på grunn av terrorfrykt og økonomiske nedgangstider som også påvirket Norge. Økonomisk oppgang kombinert med fremvekst av lavprisselskap, har ført til at trafikken nå er i sterk vekst.

Oslo lufthavn Gardermoen er den største flyplassen i Norge og er i ferd med å ta igjen Arlanda i Stockholm og Kastrup i København når det gjelder passasjertrafikk. I alt reiste nesten 15,9 millioner fra eller til Gardermoen i 2005. Dette er en økning på nesten 11 prosent fra året før. Den største økningen kom på utland med 12,5 prosent og utenlandsrutene frakter nå flere passasjerer enn innenlandsrutene. Dette skyldes blant annet en sterk økning i tallet på utenlandsruter. Hele 72 direkteruter (hele eller deler av året) knyttet i 2006 Gardermoen til det internasjonale flynettet. Økningen i passasjer antallet fortsetter i årets første måneder med en økning på rundt 10 prosent fra samme periode i 2005.

Selv om Gardermoen er den viktigste flyplassen i regionen, benytter mange Sandefjord Torp som utreisested. Omtrent 1,2 millioner reiste fra Torp i 2005, hvorav størsteparten var til utlandet (870 000). Trafikken fra Torp har økt med 10 prosent siden 2003. I tillegg til Torp er det også konkrete planer om å utvikle den gamle militærflyplassen Rygge til sivil flytrafikk.

PASSASJERTRAFIKK VED OSLO LUFTHAVN GARDERMOEN, 1999 - 2005

KILDE: Oslo lufthavn Gardermoen

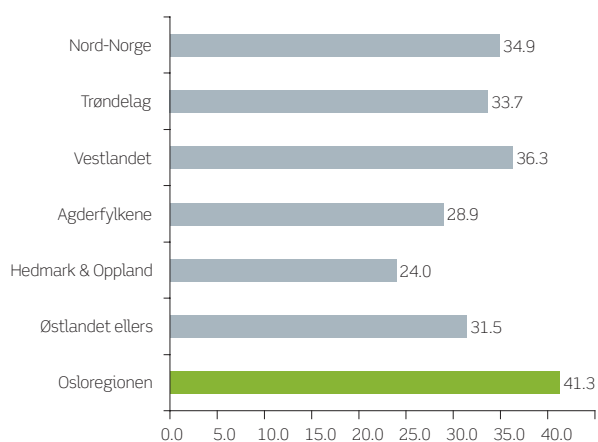
TELEKOMMUNIKASJON - BITS & BYTES

Norge er blant de land i verden som har best utbygd infrastruktur når det gjelder telekommunikasjon. Forskjellene mellom regionene er på dette området marginale. I hvilken grad infrastrukturen benyttes til å utvikle avanserte tjenester i offentlig og privat sektor, er et annet og kanskje viktigere spørsmål. Eksempler på mer avansert privat bruk av infrastrukturen er bl.a. nettbaserte banktjenester, e-handel og IP-telefoni. Tilsvarende eksempler på bedriftsiden kan blant annet være outsourcing av oppgaver som tidligere ble utført internt (programmering, regnskap, markedsundersøkelser etc).

Internett

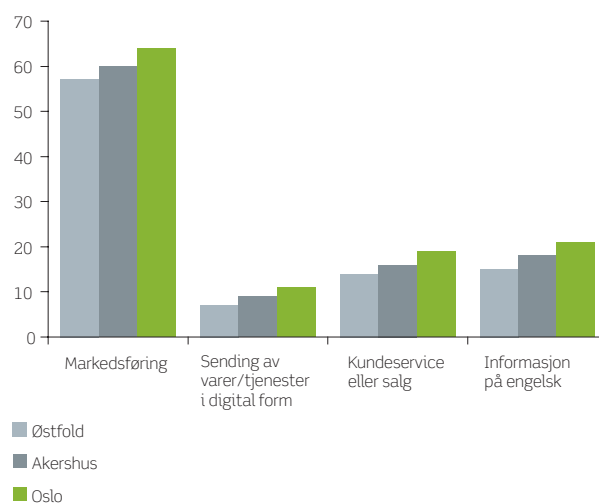
Internett er godt utbygd i Norge og over 80 prosent av befolkningen har tilgang enten hjemme, på jobb eller på skole. Når det gjelder bredbånd, er utbyggingen mer markedsstyrt, og de regionale variasjonene større. Vel 41 prosent av husholdningene i Osloregionen har bredbåndstilgang, mot rundt 35 prosent i Norge sett under ett.

ANDEL AV HUSHOLDNINGER MED BREDBÅNDSABONNEMENT, 2005, PROSENT

Når det gjelder bedriftene, har rundt 92 prosent internettilgang i 2005 (mot ca. 40 prosent i 1998). Osloregionen ligger et par prosent over landsgjennomsnittet, men de regionale variasjonene er små. Det er litt færre bedrifter som har egen hjemmeside. Oslo ligger høyest med 74 prosent, mens tallet for Akershus og Østfold er 70 og 67 prosent. Hjemmesider brukes hovedsakelig til egen markedsføring. Bare 10 prosent av bedriftene i Norge bruker egen hjemmeside som utgangspunkt for distribusjon av varer og tjenester i digital form, mens rundt 15 prosent bruker hjemmesiden til kundeservice eller salg. Oslo ligger på topp på begge disse områdene med henholdsvis 11 og 21 prosent.

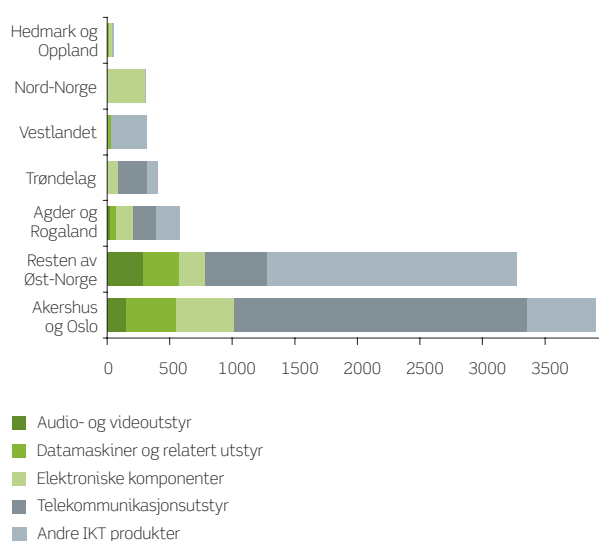
BEDRIFTENES BRUK AV EGNE HJEMMESIDER, 2005, PROSENT

Handel over internett vokser likevel relativt raskt. Totalt ble det omsatt varer og tjenester for 59 milliarder kroner i Norge i 2004 (mot 9 milliarder i 1999). I dette tallet inngår ikke omsetningen fra bank- og finanstjenester. Denne statistikken kan dessverre ikke brytes ned på region.

Eksporten av ulike typer IKT-relaterte varer vokser, men faktisk senere enn handelen med andre varer. Osloregionen (her definert som fylkene Oslo og Akershus) står for 36 av denne eksporten til en verdi av knapt 4 milliarder kroner i 2005.

EKSPORT AV IKT-VARER, 2005 (MILL NOK)

NÆRINGS- LIV OG HANDEL

Når det gjelder beskrivelsen av næringsliv og handel i Osloregionen, baseres Regional Index i første rekke på foregående års inndelinger av tradisjonelle næringssektorer med fokus på sysselsetting, bedriftsetableringer, konkurser osv. Det geografiske utgangs-

punktet for disse tallene er samarbeidsalliansen Osloregionen og de 56 kommunene som inngår i denne. I neste kapittel gis det en beskrivelse av fem kunnskapsbaserte næringsklynger i Osloregionen som har fortrinn og potensial til å hevde seg på internasjonalt nivå.

NÆRINGSTRUKTUREN I FORTSATT ENDRING

Indikatorer som antall nyetableringer og konkurser, sysselsettingsnivå, forventet sysselsetting og eiendomsmarkedet forteller mye om dynamikken i næringslivet. Som det er blitt påpekt i tidligere utgaver av Regional Index, har næringsstrukturen i Osloregionen vært utsatt for store endringer de siste tiårene. Svingningene etter dot.com-bølgen var svært merkbare i Osloregionen.

SYSSELSETTING – NY OPPGANG

Tallet på sysselsatte med arbeidssted i Osloregionen sank med nesten 17 000 fra 2001 til 2004. I 2005 peker tallene igjen oppover og regionen er blitt tilført vel 12 500 arbeidsplasser. Økningen er særlig sterk i

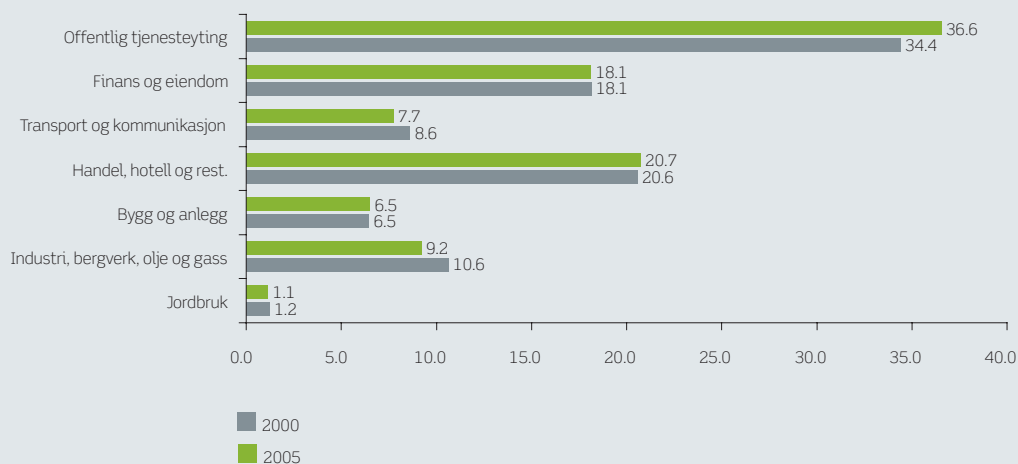
Oslo med en vekst på over 2 prosent. Ved utgangen av 2005 hadde vel 817 000 sin arbeidsplass i Osloregionen. Av disse var 774 000 også bosatt i regionen.

I løpet av perioden 2000 til 2005 har sysselsettingen i industrien gått noe tilbake. Veksten har først og fremst kommet innenfor offentlig tjenesteyting. Denne trenden er i samsvar med utviklingen ellers i landet.

Osloregionen har likevel fortsatt en noe lavere andel offentlig ansatte enn det øvrige Norge. Det samme gjelder sysselsetting i industri og olje- og gassvirksomhet. Osloregionen er derimot betydelig sterkere dominert av ulike former for privat tjenesteyting, ikke minst innenfor finans og eiendom.

SYSSELSETTING, SEKTORER I OSLOREGIONEN

2000 OG 2005, PROSENT

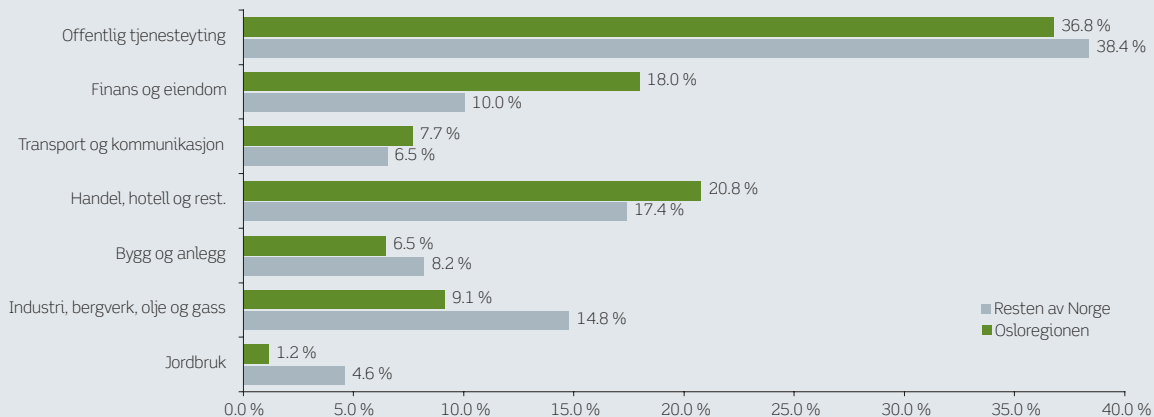

KILDE: SSB 2006

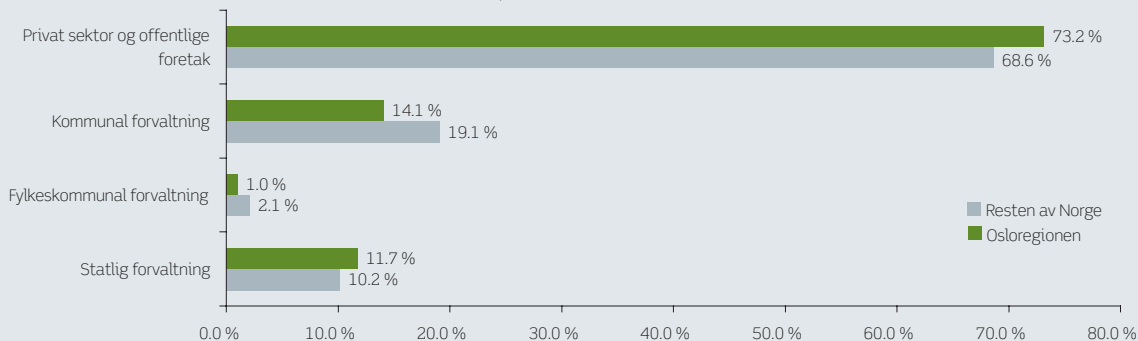
Foto: Ida Næss Wangen

SYSSELSETTING, SEKTORER I OSLOREGIONEN OG RESTEN AV LANDET, 2005, PROSENT

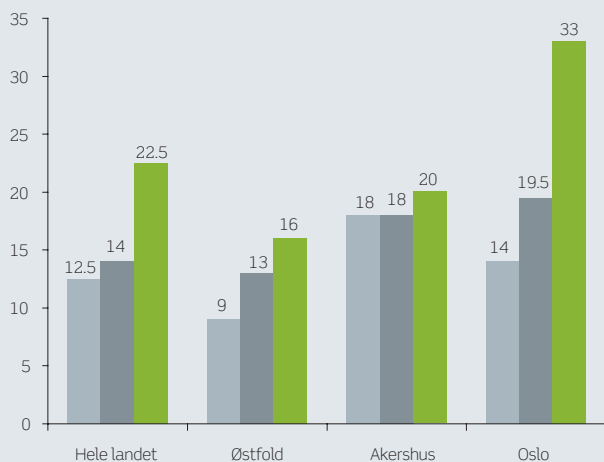
KILDE: SSB 2006

SYSSELSETTING, OFFENTLIG OG PRIVAT I OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE, 2005, PROSENT

KILDE: SSB 2006

AETATS SYSSELSETTINGSBAROMETER, FYLKESFORDELT

KILDE: Aetat, Bedriftsundersøkelse 2004, 2005 og 2006

Aetats bedriftsbarometer måler differansen mellom prosentandel av bedriftene som forventer vekst i sysselsettingen og den tilsvarende prosentandel som forventer nedgang. Desto høyere positiv verdi, jo sterkere optimisme.

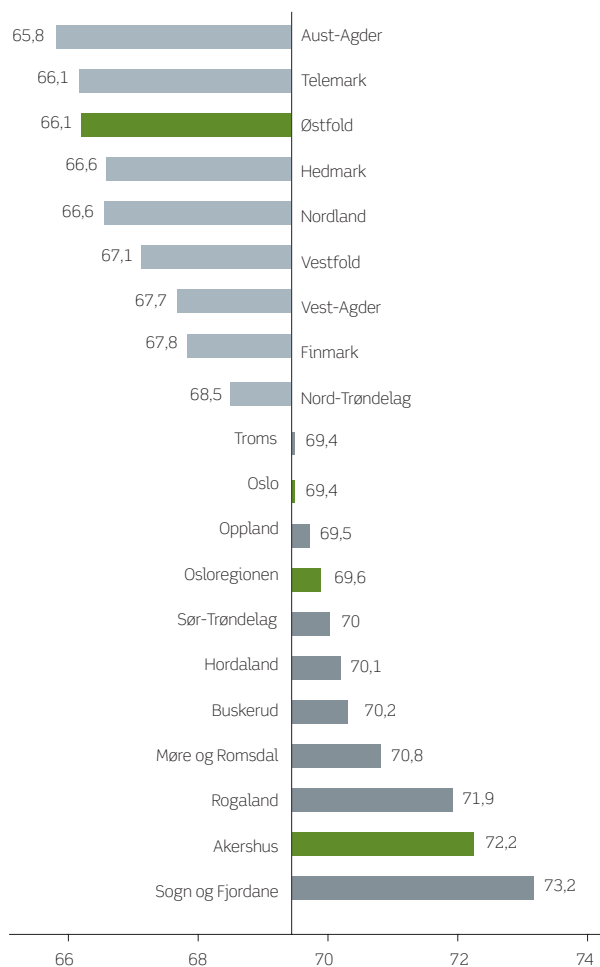
Osloregionen har som nevnt en noe lavere andel sysselsatte i offentlig sektor enn resten av landet. Forskjellen er særlig markant når det gjelder kommunal forvaltning hvor regionen ligger hele 6 prosentpoeng under de andre delene av landet. Osloregionen har nærmere 12 prosent sysselsatte i statlig forvaltning (mot vel 10 prosent i resten av landet), men denne forskjellen er kanskje mindre enn man skulle forvente, gitt at den statlige sentralforvaltningen er konsentrert i hovedstadsområdet.

Selv om det i 2005 og 2006 har vært en positiv utvikling i den samlede sysselsettingen i Osloregionen, har den relative sysselsettingsgraden (dvs. prosent sysselsatt i alderen 16-74) gått gradvis tilbake siden tusenårskiftet. Mens ca. 72,3 prosent i denne aldersgruppen var sysselsatt i 2000, har andelen de to siste årene ligget rundt 69,6 prosent. Utviklingen har vært den samme i hele landet og Osloregionen har per i dag en sysselsettingsrate omtrent på landsgjennomsnittet. Ser vi på variasjonene internt i Osloregionen, ligger Østfold svært lavt (66 prosent) og Akershus tilsvarende høyt (vel 72 prosent).

Som vist tidligere i denne rapporten, har sysselsettingen i 2005 og 2006 vokst raskere enn den tilgjengelige arbeidstyrken. Arbeidsledigheten er blitt redusert og tilgangen på ledig arbeidskraft er på et kritisk nivå. Rundt 25 000 arbeidstakere var registrert som helt arbeidsledige i Osloregionen de tre første månedene i 2006.

Det er mye som tyder på at den positive utviklingen i sysselsettingen vil fortsette i tiden framover. I følge Aetats beriftsundersøkelse for 2006, må vi tilbake til 1998 for å finne en periode hvor sysselsettingsforventningene har vært større enn i år. Optimismen er særlig sterk i Oslo. Østfold ligger derimot markant under landsgjennomsnittet.

PROSENT SYSSELTSATTE I ALDEREN 16-74, 2005, LANDSGJENNOMSNITT = 69,4%

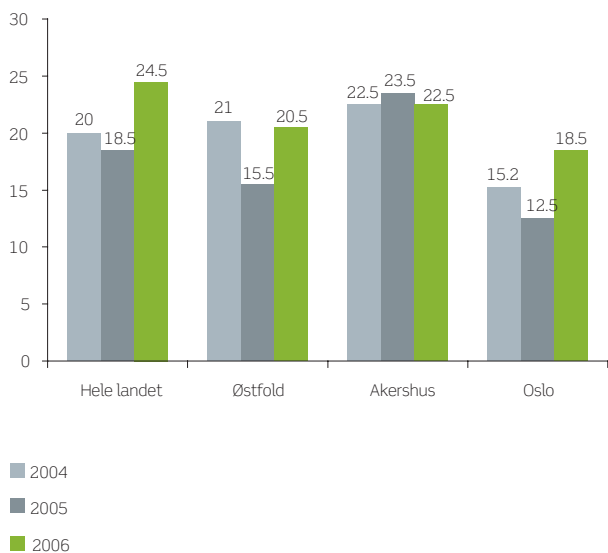

KILDE: SSB 2006

TILGANG PÅ KVALIFISERT ARBEIDSKRAFT

Parallelt med veksten i sysselsettingen, rapporterer flere bedrifter at det er vanskelig å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft. I Aetats bedriftsundersøkelse for 2006, oppgir bedriftene i Oslo og Akershus at de mangler 16 200 arbeidstakere (mot 9 900 i 2005). Rundt halvparten av dette underskuddet på kvalifisert arbeidskraft, er innenfor eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting. Det er likevel en lavere andel av bedriftene som rapporterer om rekrutteringsproblemer i Osloregionen enn i resten av landet. Særlig er andelen lav i selve Oslo (18,5 prosent mot 24,5 prosent for hele landet).

ANDEL BEDRIFTER MED REKRUTTERINGS-PROBLEMER, 2006, PROSENT

KILDE: Aetat, Bedriftsundersøkelsen 2004, 2005 og 2006

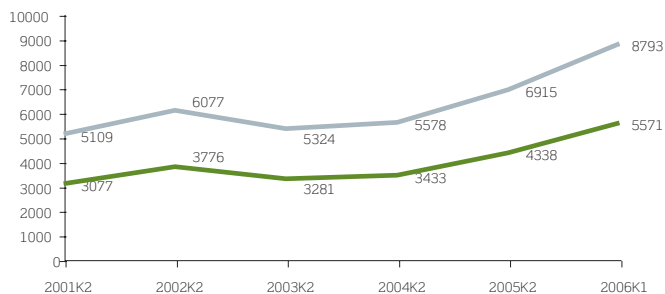
Sammenlignet med den foregående høykonjunkturen ved tusenårskiftet, har trolig mangelen på arbeidskraft denne gangen blitt delvis kompensert av økt arbeidsinnvandring. Dette skyldes i hovedsak utvidelsen av EU som har gitt arbeidsøkere fra Øst-Europa tilgang til det norske arbeidsmarkedet. Nettoinnvandringen til Norge var rekordhøy i 2005, og tall fra UDI viser en markant økning i tallet på innvilgede arbeidstillatelser i de første månedene i 2006.

FLERE NYE BEDRIFTER I OSLOREGIONEN

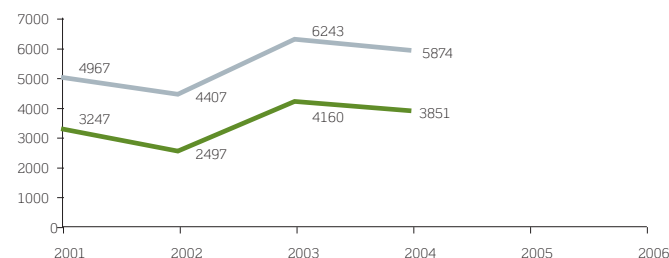
Tallet på nye og nedlagte bedrifter sier mye om dynamikken og optimismen i næringslivet. Etter en

utflating og nedgang i 2002 og 2003, er tallet på ny-etableringer nå i kraftig vekst. Samtidig kan vi observere en reduksjon i antall nedlagte bedrifter. Tallene på nedleggelse går bare fram til 2004. Tallene på åpnete foretakskonkurser (eks. enkeltmannsforetak og personlige konkurser) kan derimot følges fram til 2. kvartal 2006, og viser en videre nedgang både for Osloregionen og resten av landet. Tallet på konkurser er nå nede på nivået fra tiden før "boblen sprakk" i 2001. Utviklingsmønstrene for alle disse indikatorene er relativt lik over hele landet, men nedgangen i tallet på konkurser er særlig sterk i Osloregionen (32 prosent nedgang fra 2. kv. 2005 til 2. kv. 2006).

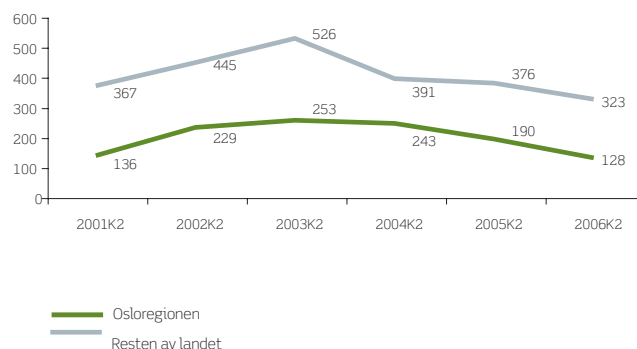
NYETABLERTE BEDRIFTER 2001 - 2006 (PER KVARTAL)

NEDLAGTE BEDRIFTER 2001 - 2004 (GJ.SNITT PER KVARTAL)

FORETAKSKONKURSER - 2001-2006 (PER KVARTAL)

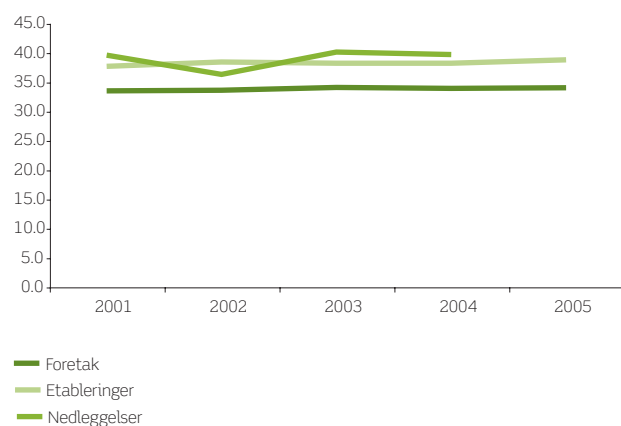

KILDE: SSB 2006

Osloregionen har knapt 40 prosent av nyetableringene og nedleggelsene, mot rundt 34 prosent av foretakene. Disse tallene er relativt stabile og endrer seg lite fra år til år. Dette viser at fornyingstakten i næringslivet jevnt over er høyere i Osloregionen enn det som er vanlig ellers i landet. Totalt sett har tallet på foretak i Oslo, Akershus og Østfold økt med 16 prosent fra 2001 til 2005.

OSLOREGIONENS ANDEL AV FORETAKENE, ETABLERINGENE OG NEDLEGGELSENE

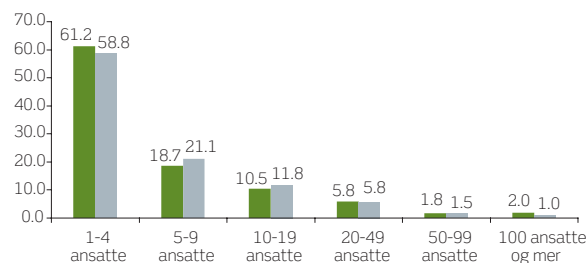
2001-2005, PROSENT

Næringsstrukturen i Norge kjennetegnes av et relativt stort antall små bedrifter. Dette er også tilfelle i Osloregionen. Hele 61 prosent av bedriftene har under 5 ansatte. Til sammen representerer disse småbedriftene ikke mer enn 7 prosent av den totale sysselsettingen. Tilsvarende tall for resten av Norge er 58,8 prosent av bedriftene og 12,6 prosent av sysselsettingen.

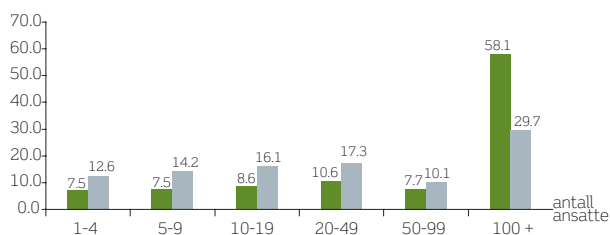
Men Osloregionen har også en svært stor andel av de store bedriftene i Norge. Over halvparten av alle bedrifter med over 100 ansatte (754 av 1560) ligger i Osloregionen - og av disse ligger 594 i Oslo kommune. Dette tilsvarer 2 prosent av bedriftsmassen, men hele 57 prosent av de ansatte. Dette skiller seg markant fra resten av landet der 30 prosent arbeider i bedrifter med mer enn 100 ansatte. Mønsteret er ikke overraskende da Osloregionen er et naturlig sted for de store konsernene å lokalisere sine hovedkontor.

FORETAK ETTER TALLET PÅ ANSATTE, 2005, PROSENT

Osloregionen
Resten av landet

ANSATTE ETTER STØRRELSEN PÅ FORETAKET, 2005, PROSENT

Osloregionen
Resten av landet

KILDE: grafer denne side SSB 2006

EIENDOMSMARKEDET

Prisutvikling, omsetning og tallet på nybygg i eiendomsmarkedet er viktige indikatorer på den økonomiske utviklingen.

Boligprisindeksen fra 1998 til 2005 viser en tilnærmet lineær vekst, bortsett fra en utflating i perioden 2001 til 2003. Utviklingen innen kontor- og forretnings-eiendom viser en tilsvarende utvikling.

Oslo og Akershus ligger på landsgjennomsnittet, mens veksttakten har vært noe høyere i de andre storbyene i Norge siden 2001 – 2002. Prisnivået er fremdeles høyest i Oslo, men forskjellen mellom de største byene er i ferd med å jevne seg ut. Sammenlignet med hele landet har Osloregionen 23,5 prosent av omsetningene, men hele 37 prosent av den totale omsetningsverdien av fast eiendom.

Når det gjelder nybygg, har det vært en betydelig økning fra slutten av 90-tallet og utover på 2000-tallet, men med relativt sterke svingninger fra år til år. I Osloregionen viser januertallene en jevn stigning fram til 2001 og en ny topp i 2004. Nedgangen i 2005 kan tyde på en metning i nybyggmarkedet.

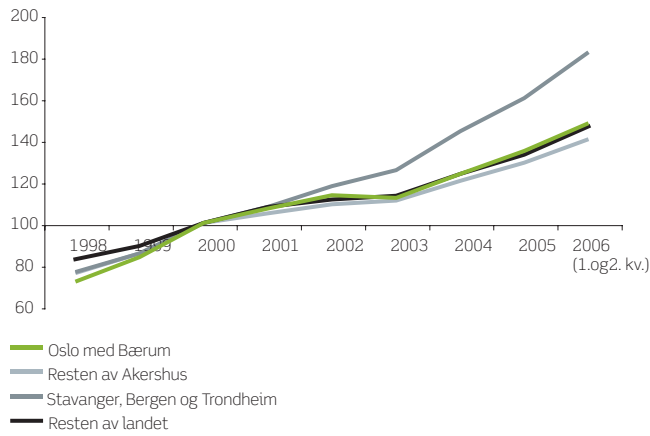
NYE BYDELER

Behovet for nye boliger og frigjøring av sentralt beliggende områder, har og vil i de neste årene, forandre bybildet i Oslo. Først og fremst vil utviklingen av havneområdene føre til at Oslo vil fremstå som en annen by. Totalt strekker fjordbyområdet seg fra Frognerkilen i vest til Ormsund i sør. Området utgjør 2.261 dekar og er inndelt i 14 delområder. I 2011 vil trafikken som i dag går over det såkalte Bispelokket, være lagt i tunnel under Bjørvika og en viktig milepæl for ferdigstillingen av Fjordbyen være nådd.

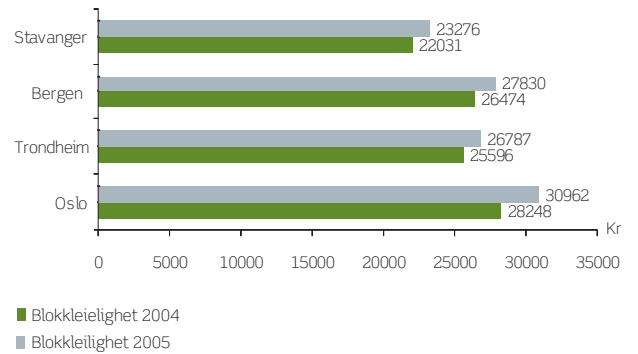
Det er ikke bare langs sjøsiden det skjer store endringer i Oslo. Nydalen og Lodalen er eksempler på nye bydeler som har kommet på gamle industriområder. Nydalen, der Christiania Spigerverk lå, er nå et viktig område for media, TV og filmproduksjon. Det er over 200 bedrifter som holder til i denne bydelen i dag. I tillegg har BI (Bedriftsøkonomisk Institutt) samlet mange av sine aktiviteter i Oslo og Akershus i et moderne og fremtidsrettet bygg for kunnskapsutvikling. I alt er 8000 studenter og 600 ansatte tilknyttet BI i Nydalen. I Lodalen bygges det 1800 boliger og næringseiendommer på det gamle området til Kværner Brug. Lodalen er et annet eksempel på hvordan hovedstadsregionens økonomiske geografi er i endring.

PRISINDEKS ALLE TYPER BOLIGER

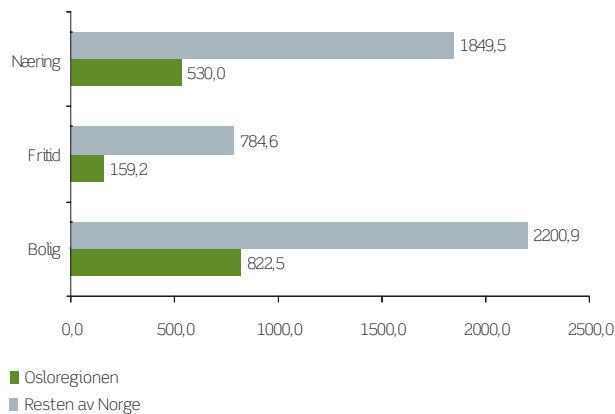
1998 - 2006 (2000 = 100)

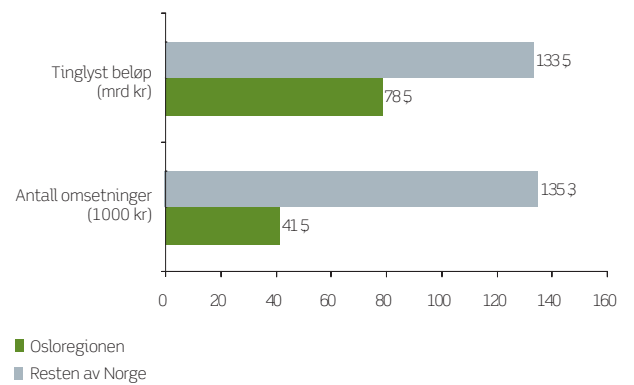
GJENNOMSNITTS KVM PRIS BLOKKLEILIGHET, NORSKE STORBYER 2004 OG 2005

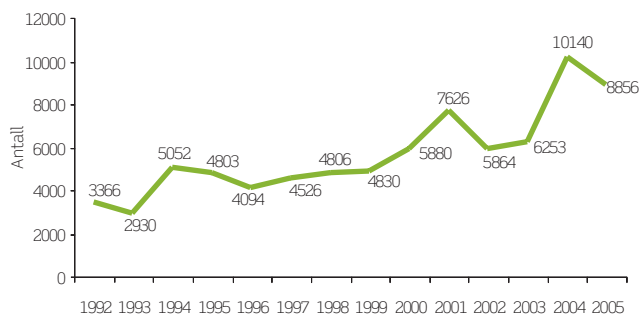
FULLFØRTE BYGNINGER 2005, OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE 1000M²

ANTALL OMSETNINGER OG TINGLYST BELØP, FAST EIENDOM 2005

IGANGSATTE BOLIGER, OSLOREGIONEN, 1992-2005

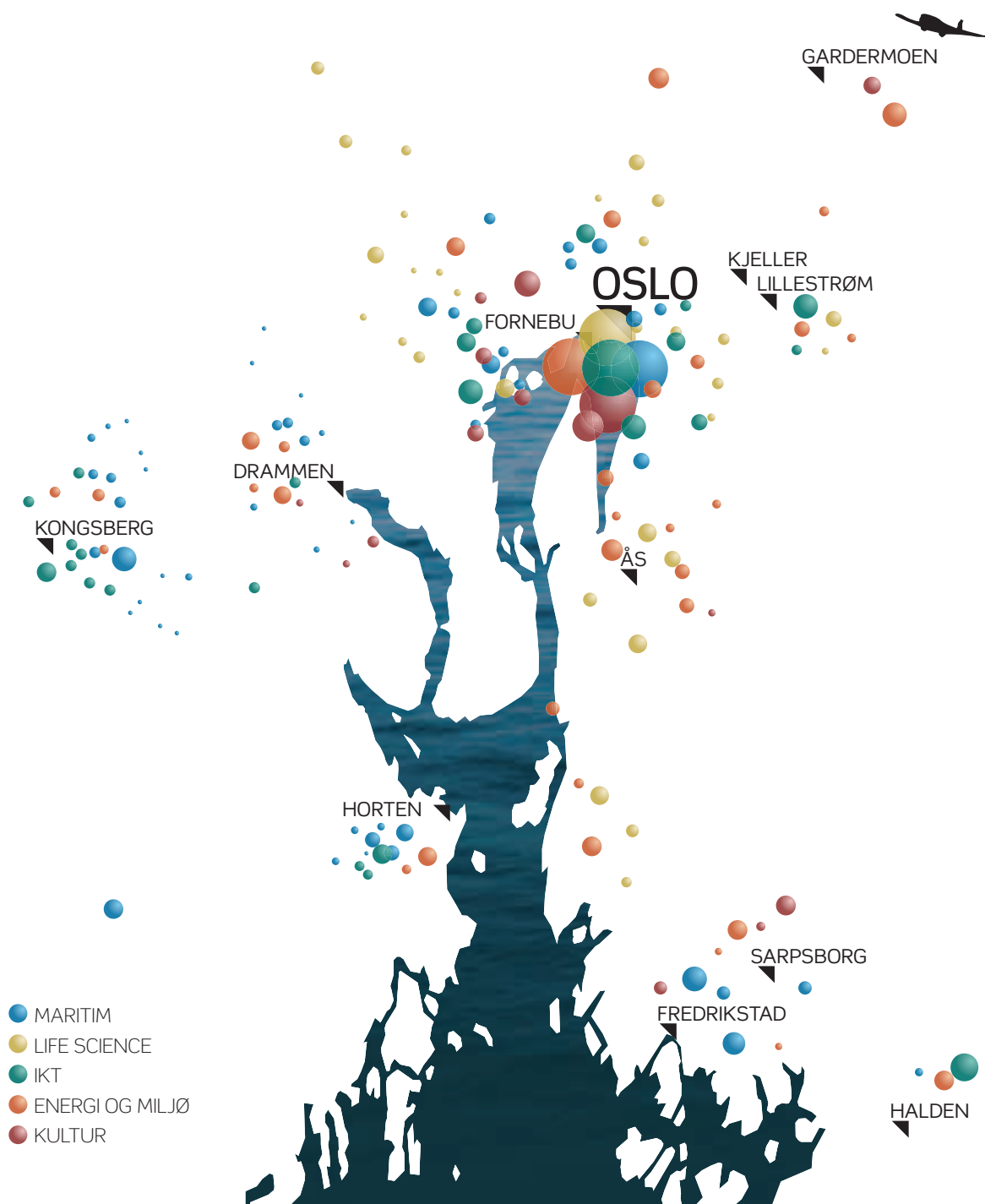
KILDE: grafer denne side SSB 2006

NÆRINGSKLYNGER I OSLOREGIONEN

I Osloregionen satses det på å realisere potensialet for økonomisk vekst og verdiskaping innen fem sentrale kunnskapsbaserte næringsklynger. Disse er maritim, energi og miljø, informasjons- og kommunikasjons-teknologi (IKT), life science og kultur. Oslo Teknopol arbeider, på vegne av regionale myndigheter, for å legge

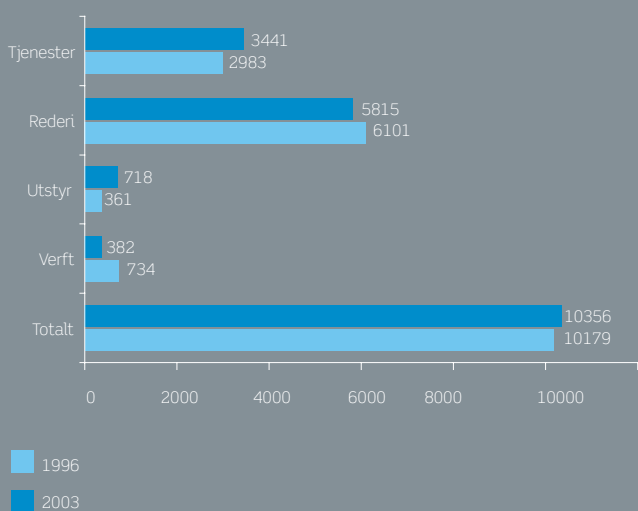
til rette for utvikling og profilering av disse næringsklyngene, i nært samarbeid med Innovasjon Norge og ledende representanter fra utdanningsinstitusjoner, FoU-miljøer og næringsliv. I det følgende vil vi gi en kort presentasjon av hva som kjennetegner disse næringsklyngene.³

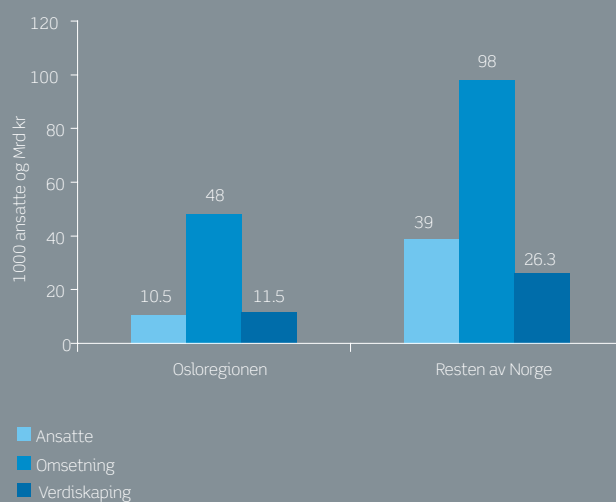
³ Statistikk for næringsklyngene gjelder Oslo og Akershus, dersom annet ikke er spesifisert. Reiselivsklyngen er ikke tatt med i denne rapporten da denne er organisert utenfor Oslo Teknopol's ansvarsområde.

MARITIM

ANSATTE I MARITIM KLYNGE I OSLOREGIONEN, 1996 OG 2003

ANSATTE, VERDISKAPING OG OMSETNING I MARITIM KLYNGE, OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE, 2003

KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

Den maritime klyngen i Osloregionen er dominert av rederier og spesialiserte maritime tjenesteytere innen områder som klassifikasjon, forsikring, finans, skipsmegling, utstyrsleveranse og sjørett. Til sammen står Osloregionen for 55 prosent av maritim tjenesteyting i Norge. Disse tjenester er viktig for de fleste aktører innen maritim virksomhet, noe som gir klyngen i Osloregionen nære tilknytninger til andre deler av maritim sektor i Norge, spesielt innen verft, offshore og kystfart. I 2003 var det registret over 1000 bedrifter med over 10 000 ansatte. Omsetningen blant disse bedriftene var på hele 48 milliarder kroner i 2003, og verdiskaping på 11 milliarder kroner.

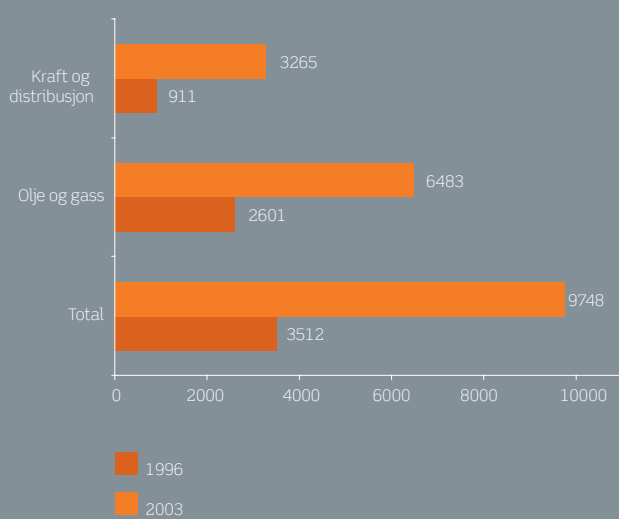
Det er rederivirksomheten som har den største andelen av de ansatte innenfor den maritime klyngen i Osloregionen. Rederiene er selve kjerneaktørene i klyngen, med en betydelig internasjonal profil og globalisert virksomhet. Flere av rederiene har bygget opp en unik kompetanse innenfor sine nisjer, noe som gjør dem verdensledende og konkurransedyktige i et globalt konkurranseutsatt miljø. Rederiene står for over 80 prosent av verdiskapingen i denne næringen i Osloregionen, og for over 70 prosent av verdiskapingen.

NØKKELTALL 2003	OSLOREGIONEN
Antall bedrifter	1 069
Antall ansatte (landbasert)	10 356
Omsetning (mrd)	48
Verdiskaping (mrd)	11

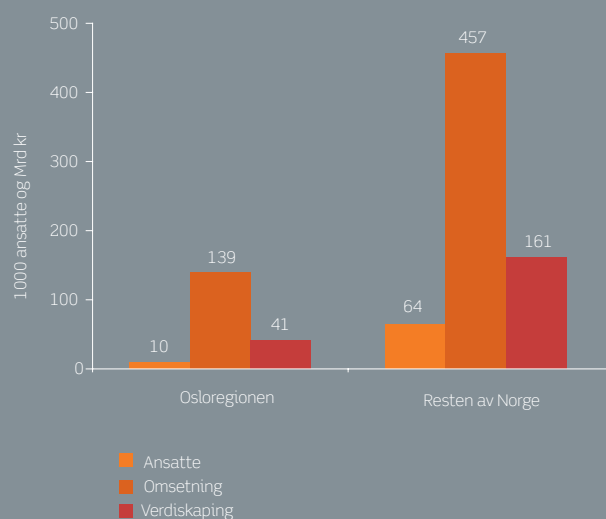
KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

ENERGI OG MILJØ

ANSATTE I ENERGISEKTOREN I OSLOREGIONEN, 1996 OG 2003

ANSATTE, VERDISKAPING OG OMSETNING I ENERGISEKTOREN, OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE, 2004

KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

Energi og miljø er en sentral næringsklynge i Oslo-regionen. Virksomheter knyttet til olje og gass samt kraft og distribusjon i hovedstadsregionen hadde totalt 139 mrd. kroner i omsetning og 41 mrd. kroner i verdiskaping i 2003. Nærmere 10 000 personer er ansatt i disse næringene i Osloregionen, og dette utgjorde i overkant av 15 prosent av den totale sysselsetningen innen denne sektoren i Norge i 2003.

Olje og gass utgjør en sentral del av næringsklyngen. Helt fra oppstarten av oljeeventyret i begynnelsen av 1970-tallet har Osloregionen vært en viktig bidragsyter. Det gjelder spesielt som leverandør av forsknings- og utviklingsoppgaver, ofte i samarbeid med andre tunge FoU-miljøer i Norge. Særlig innenfor offshore engineering er Osloregionen viktig som base for det

største miljøet i landet. Her utvikles ny teknologi og løsninger innenfor blant annet seismikk, undervanns- og overvannsinstallasjoner og produksjonssystemer, boreteknologi og reservoarteknologi.

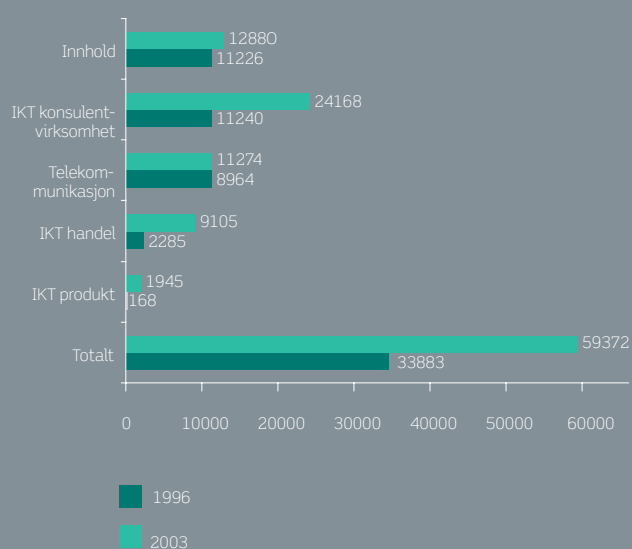
Osloregionen er også i ferd med å bli sterk innenfor fornybar energi og miljøteknologi. I områder som Kjeller, Gaudstadbekkdalen, Ås og Halden finnes det tunge miljøer som forsker på nye energiformer, og som sammen med næringslivet vil være sentrale drivere for å utvikle ny teknologi og industri. REC er et eksempel på en bedrift som har blitt verdensledende innen solenergi, og det finnes også en underskog av små og mellomstore bedrifter innenfor alt fra byggeteknikk og gjenvinning til klimaovervåking og bioenergi.

NØKKELTALL 2003	OSLOREGIONEN
Antall bedrifter	453
Antall ansatte	9 748
Omsetning (mrd)	139
Verdiskaping (mrd)	41

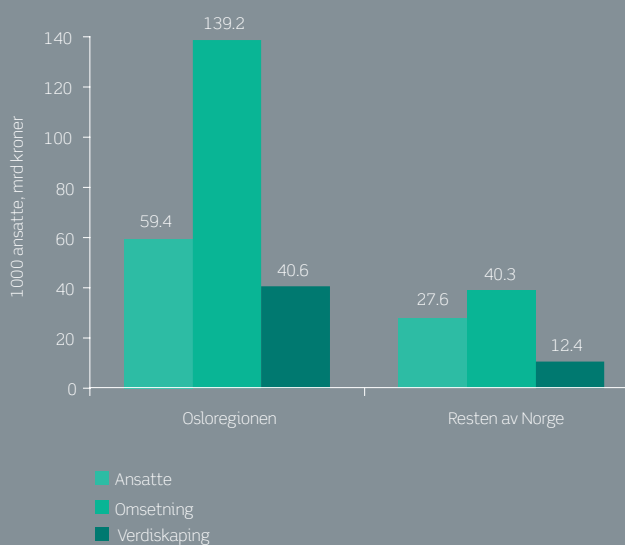
KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

INFORMASJONS- OG KOMMUNIKASJONS- TEKNOLOGI

ANSATTE I IKT-KLYNGEN I OSLOREGIONEN,
1996 OG 2003

ANSATTE, OMSETNING OG VERDISKAPING I IKT-KLYNGEN,
OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE, 2003

KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

Siden 1994 har informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) vært den raskest voksende næringen i Norge. Norge har et høyt utviklet IKT-marked med avanserte brukere av ny teknologi og tjenester.

Osloregionen er et nasjonalt senter for forskning, utvikling og lansering av teknologi og tjenester innen IKT, og nye mobile og trådløse tjenester og produkter utpeker seg som et sentralt satsingsområde. Den teknologiske basisen er spesielt knyttet til anvendelser innenfor områder som satellittkommunikasjon, olje og energi, maritim virksomhet, helse og kultur.

IKT-næringene i Osloregionen sysselsetter nærmere 60 000 mennesker. I 2003 ble det omsatt for om lag 139 milliarder kroner, med en verdiskapning på rundt 40 milliarder kroner i Osloregionen. Disse tallene omfatter aktørene i IKT-sektoren som produserer varer og tjenester for informasjonssamfunnet, samt innholdssektoren som produserer innholdsrelaterede produkter som tekst, lyd og bilder.

Den største konsentrasjon av utdanning, forskning og utvikling innen IKT i Norge finner en i Gaustadbekkdalen, der Universitetet i Oslo med Institutt for Informatikk utgjør kjernen. I tillegg har institusjoner som Norsk Regnesentral og SINTEF stor betydning for forsknings- og utviklingstettheten i området. Horten og Kjeller er eksempler på andre områder med konsentrasjon av IKT-relatert forskning og utvikling i regionen.

På bedriftssiden finnes det mange viktige bidragsytere. Tandberg er kjent for sitt videokonferanseutstyr, mens Kongsberg Gruppen har utviklet et vidt spekter av høyteknologiske produkter til både forsvars- og den maritime industrien. Videre er Fast Search and Transfer i verdensklasse på søketeknologi og den norske delen av Thales er blant de ledende i verden på datasikkerhet. I tillegg har regionen Telenor og miljøet rundt IT Fornebu.

NØKKELTALL 2003 OSLOREGIONEN

Antall bedrifter	3 882
Antall ansatte	59 400
Omsetning (mrd)	139,2
Verdiskapning (mrd)	40,6

KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

LIFE SCIENCE

Norge har flere sterke fagmiljøer innenfor medisin, helse og bioteknologi, eller life science som er en samlebetegnelse for dette. Et godt utbygd helsevesen, omfattende registerdata og biobanker som går flere generasjoner tilbake, verdens mest avanserte akvakulturnæring, samt strenge kvalitetskrav i landbruket har bidratt til å gjøre life science til en av Norges mest fremtidsrettede næringer.

Osloregionen er et nasjonalt tyngdepunkt for forskning og utvikling innen life science. Her finnes miljøer som hevder seg internasjonalt på områder som kreftdiagnostikk- og behandling, marinbiologi, nevrovitenskap, immunologi og bioinformatikk. Den nasjonale satsingen på funksjonell genomforskning bidrar også til økt kunnskap om våre gener, noe som kan gi et godt grunnlag for norsk bioteknologisk forskning og næringsutvikling fremover.

Universitetet i Oslo er en nøkkelaktør innen biomedisinsk forskning, sammen med regionens universitetssykehus. Universitetet for miljø- og biovitenskap og

Akvaforsk på Ås, samt Norges Veterinærhøgskole og Veterinærinstituttet på Adamstuen er sentrale bidragsyttere for å styrke Norges posisjon innenfor marinbiologi med banebrytende forskning på fôr, avl, genetikk og akvatiske vaksiner.

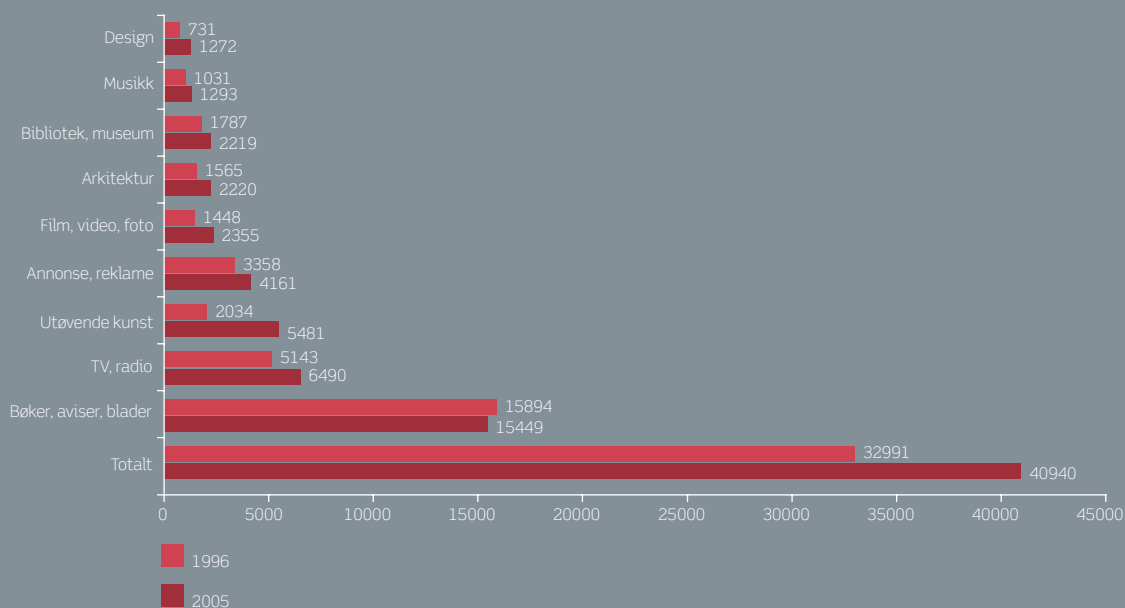
De sterke forskningsmiljøene i regionen har dannet grobunn for etableringen av en rekke bioteknologiselskaper de siste årene. Flere av selskapene som spinner ut av kreftforskningsmiljøet ved Radiumhospitalet-Rikshospitalet er i dag ledende innenfor sine områder. Dette miljøet har også bidratt til at verdensledende Astra Zeneca har trappet opp sin forskningsvirksomhet her. Sentrale aktører innenfor kreftdiagnostikk- og behandling har tatt initiativ til satsingen Oslo Cancer Cluster, som skal styrke miljøets internasjonale posisjon ytterligere. Andre store selskaper som GE Healthcare og GlaxoSmithKline har også etablert seg i tilknytning til forskningsmiljøer i Oslo-regionen og vil være viktige bidragsyttere til videre vekst og utvikling innenfor life science.

KULTUR

Kultur blir vurdert som en viktig næring for fremtidig økonomisk vekst og utvikling. Kultur definert som: annonse- og reklamevirksomhet, bøker aviser og blader, film, foto og video, musikk, utøvende kunst, tv og radio, bibliotek og museum, sysselsetter vel 40 000 mennesker i Osloregionen. Det er litt i underkant av 50 prosent av alle sysselsatte innen denne næringen på landsbasis. Ved siden av å sysselsette mange, bidrar også klyngen til et velutbygd kulturtilbud som gjør regionen mer attraktiv som sted å bo og arbeide i.

Det at Oslo er hovedstad, innebærer at de fleste nasjonale kulturinstitusjonene ligger her. Det er her man finner de store scenene, museene, kunst, design- og arkitektfaglige universitets- og høyskolemiljøer. Osloregionen dominerer mest innefor design med hele 65 prosent av total sysselsetting i Norge. De sektorene som øker mest er likevel utøvende kunst, med en vekst på 170 prosent siden 1995, og film, video og foto som har hatt en vekst på vel 60 %.

ANSATTE I KULTURNÆRINGENE I OSLOREGIONEN, 1996 OG 2005

Statistikken dekker området til samarbeidsalliansen Osloregionen: Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, Østfold fylkeskommune og 55 kommuner i Osloregionen.

Kilde: Spesialkjøring fra NIFU STEP.

INNOVASJON, FORSKNING OG UTVIKLING

Osloregionen (Oslo, Akershus og Østfold) er Norges viktigste region for forskning- og utvikling. Hele 45 prosent av FoU-årsverkene blir utført i Osloregionen og vel 43 prosent av alle FoU-utgiftene brukes her. Osloregionen er særlig sterkt overrepresentert når det gjelder FoU-virksomhet i instituttsektoren, noe mindre når det gjelder tilsvarende virksomhet i næringslivet og i universitets- og høyskolesektoren. I Osloregionen brukes det vel 9 400 kroner per innbygger til FoU-

virksomhet. Tallene varierer imidlertid sterkt mellom fylkene i regionen. Oslo ligger på topp med vel 14 300 kroner, Østfold på bunn med rundt 3 300 kroner. Blant fylkene er det bare Sør-Trøndelag som ligger høyere enn Oslo (knappt 15 800 kroner per innbygger). Regnes FoU-utgiftene i prosent av verdiskapingen i fylkene (fylkesfordelt bruttoprodukt), er hovedmønsteret det samme. Her ligger imidlertid både Sør-Trøndelag og Troms høyere enn Oslo.

FORSKNING OG NYETABLERINGER

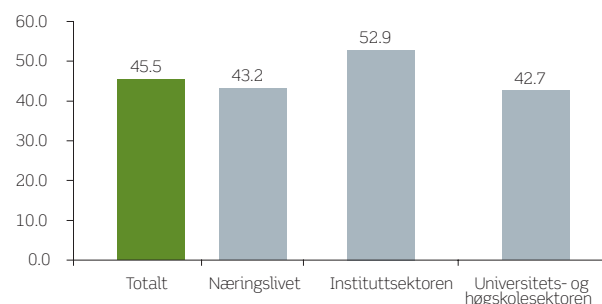
Forskning og utvikling har i stadig sterkere grad blitt koblet til næringsutvikling og det antas at forskning er viktig for dannelsen av kunnskapsintensive bedrifter. Samtidig viser statistikken at tallet på nyetableringer som et direkte resultat av forskning er relativt beskjedent. Totalt ble det i 2003 etablert 59 bedrifter med forsker-medvirkning. I 1998 var det tilsvarende tallet 38.

Ser vi tallet på nyetableringer i forhold til folketallet, ligger Osloregionen på topp med vel 14 nye foretak per 1 000 innbyggere. Det tilsvarende tallet for Oslo kommune alene er nesten 20.

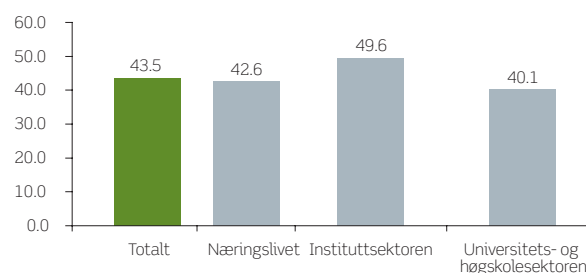
FORSKNING OG EKSISTERENDE NÆRINGSLIV

Forskningens rolle er mer fremtredende i etablerte bedrifter og næringslivet står for rundt halvparten av den totale FoU innsatsen. I næringslivet ble det utført FoU virksomhet for 13,5 milliarder i 2003. Dette er en økning på 1 mrd fra 2001. Næringslivet finansierte selv 11 milliarder av sitt egenutførte FoU arbeid. I Osloregionen sto næringslivet for 48 prosent av alt utført FoU-arbeid, mens det tilsvarende tallet for resten av landet var 50 prosent.

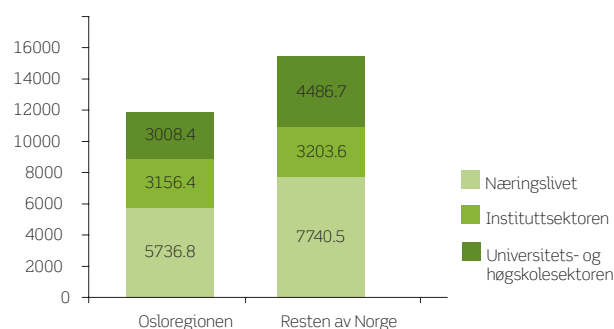
OSLOREGIONENS ANDEL AV FoU-ÅRSVERKENE, 2003, PROSENT

OSLOREGIONENS ANDEL AV FoU-UTGIFTENE, 2003, PROSENT

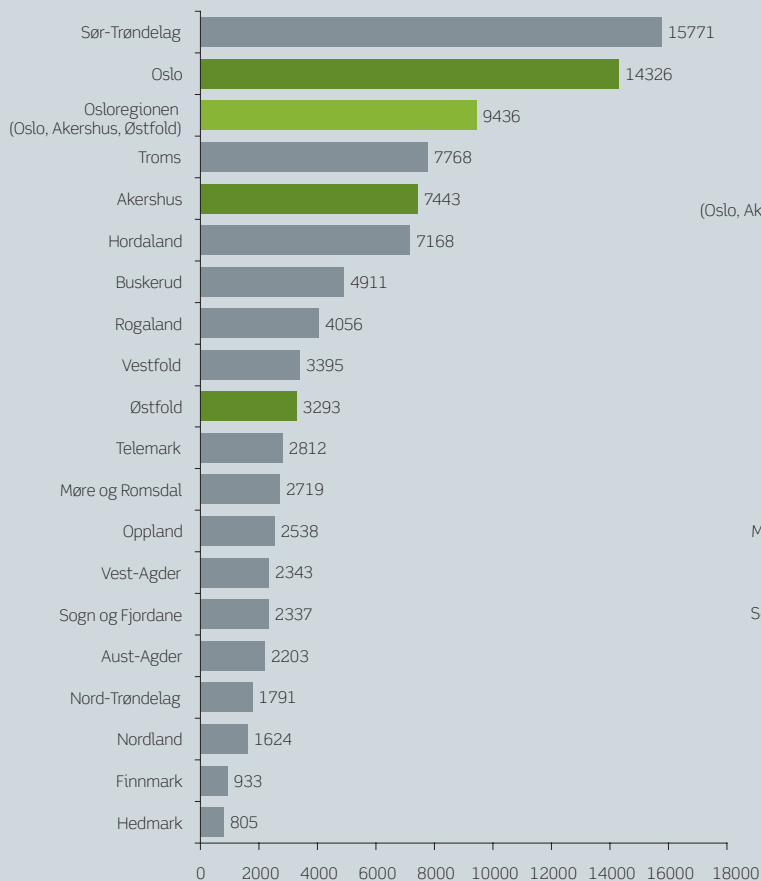
UTGIFTER TIL FoU FORDELT PÅ UTFØRENDE SEKTOR, 2003 (MILL. KRONER)

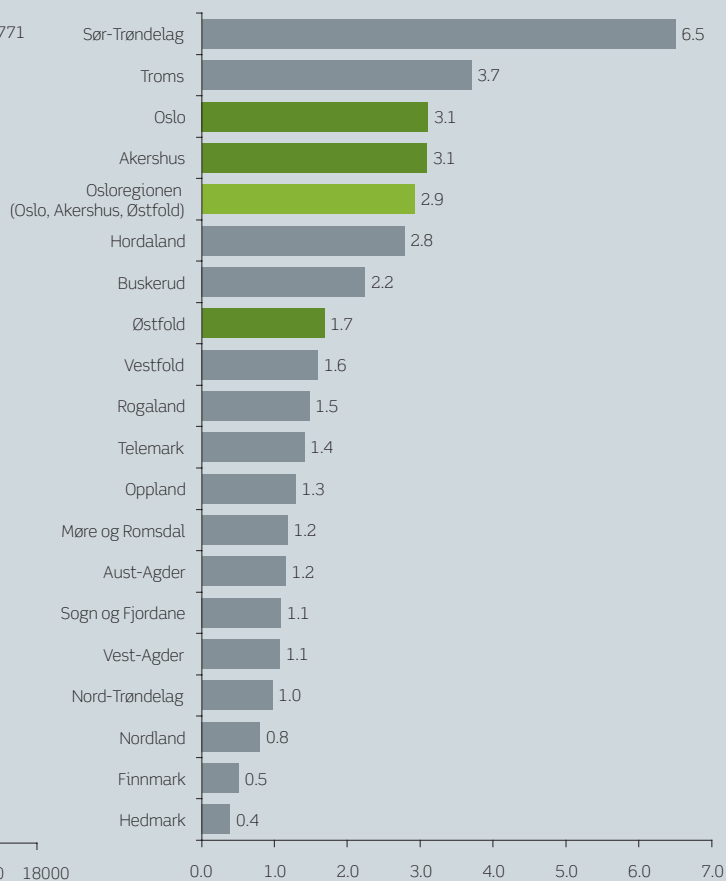
KILDE: grafer denne side NIFU-STEP, FoU-statistikkbanken 2006

FoU-UTGIFTER PER INNBYGGER, 2003 (KRONER)

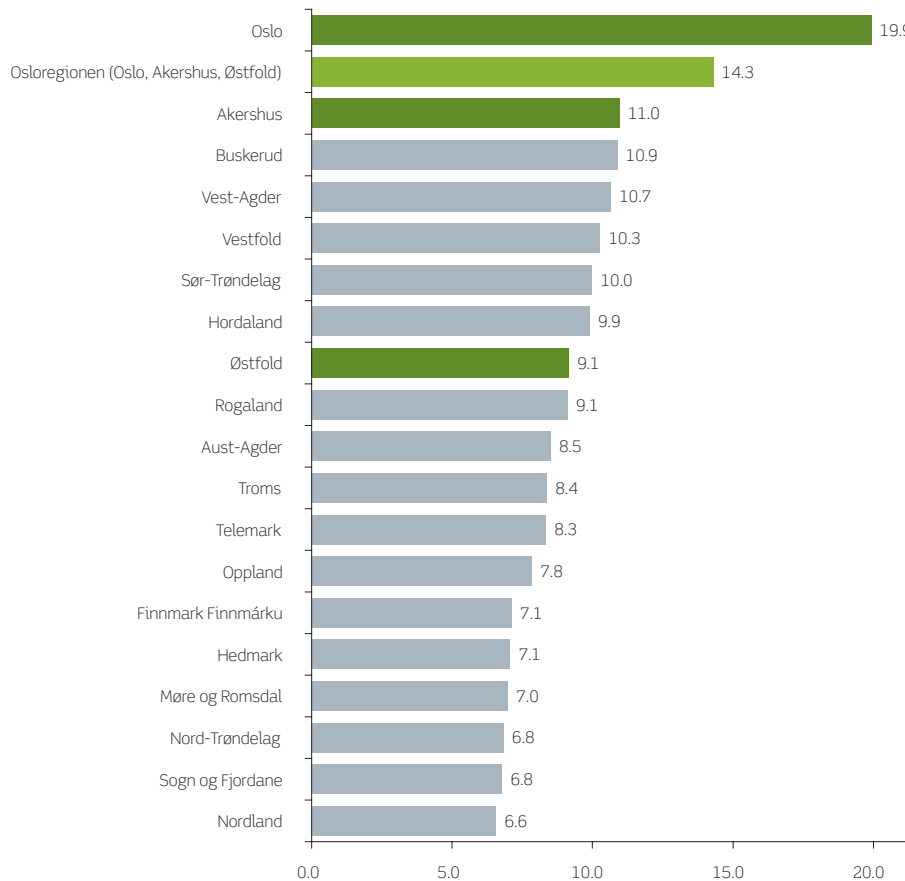

FoU-UTGIFTER I PROSENT AV FYLKESFORDELT BRUTTOPRODUKT, 2003

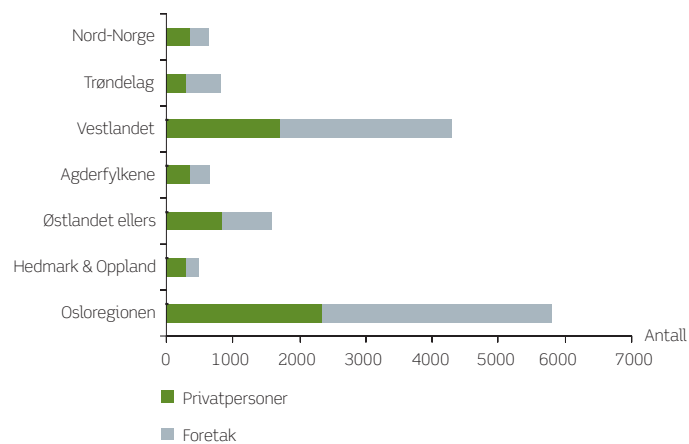
KILDE: NIFU-STEP, FoU-statistikkbanken 2006, SSB-Statistikkbanken

ANTALL NYETABLERINGER PER 1000 INNBYGGERE, 2005

KILDE: NIFU-STEP, FoU-statistikkbanken 2006, SSB-Statistikkbanken

PATENTSØKNADER I NORSKE REGIONER 1994-2003, TYPE SØKER

KILDE: Menon, 2004 og Dun & Bradstreet 2004

STØTTE TIL NÆRINGSUTVIKLING

Innovasjon Norge, sammen med Norges forskningsråd, SIVA og regionale myndigheter, er de viktigste offentlige aktørene for å støtte utviklingen av næringslivet i Norge. Innovasjon Norge har et utstrakt samarbeid med Norges forskningsråd, SIVA, landets fylker og kommuner for å koordinere og utvikle statens virkemidler. De fleste av virkemidlene til Innovasjon Norge har geografiske begrensninger, mens noen er landsdekkende.

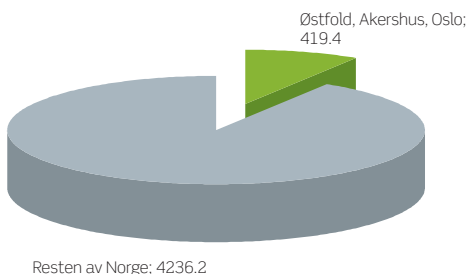
STATLIGE OG REGIONALE VIRKEMIDLER I OSLOREGIONEN

I Osloregionen er ordninger som SkatteFunn og OFU/IFU de viktigste som Innovasjon Norge har til rådighet. Som figurene viser, er innsatsen i Osloregionen langt under det som brukes i resten av landet. I 1995 ble nesten 100 millioner brukt på offentlige utviklingskontrakter (OFU) mens det i 2004 ikke ble brukt en eneste krone. Men SkatteFunn er utbredt i næringslivet og i 2005 ble nesten 1265 søknader godkjent i Osloregionen. Flest prosjekter ble godkjent på Vestlandet.

I Norge er fylkene viktige aktører i det regionale utviklingsarbeidet og ofte i samarbeid med Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd. Fylkene får egne midler over statsbudsjettet for å sette i gang prosjekter som på en eller annen måte skal bidra til økt verdiskaping gjennom utvikling av eksisterende næringsliv og bidra til at nye bedrifter blir etablert. Totalt brukes det nesten 3 milliarder over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett på regional- og distriktstiltak.

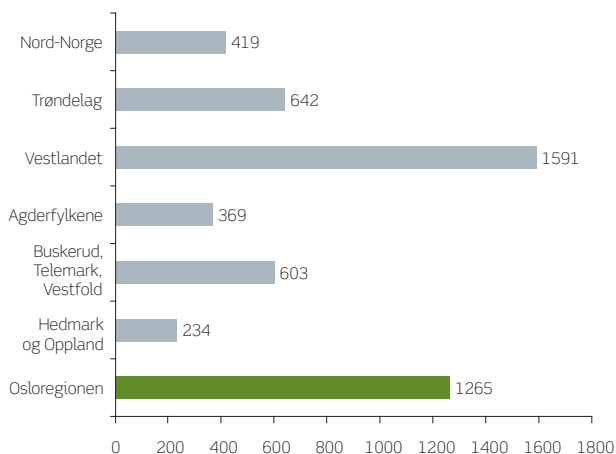
I Osloregionen har Oslo kommune og Akershus fylkeskommune et tett samarbeid om regionale utviklings tiltak gjennom Regionalt Utviklingsprogram (RUP). I 2006 bruker Oslo og Akershus nesten 25 millioner på ulike tiltak, blant annet for å støtte markedsføring og utvikling av klyngene som er beskrevet i denne publikasjonen.

TILSAGN OM LÅN OG TILSKUDD FRA INNOVASJON NORGE, ALLE ORDNINGER, 2005, MILLIONER KRONER

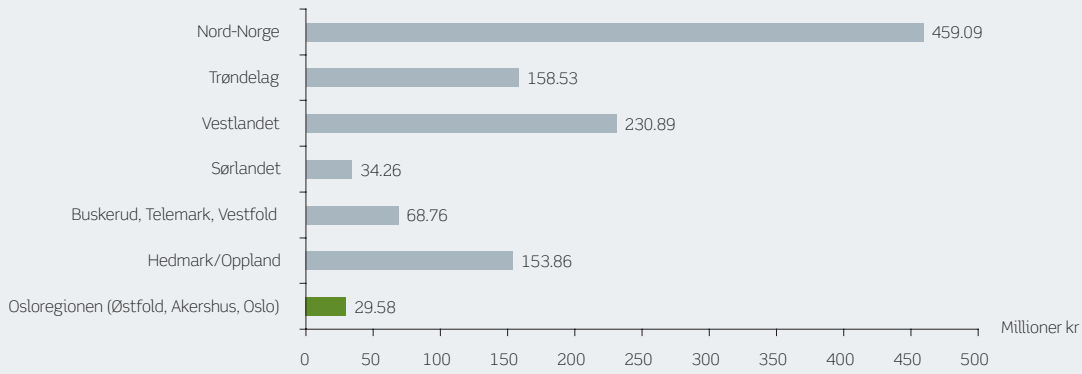
KILDE: Innovasjon Norge, Årsrapport 2005

GODKJENTE SKATTEFUNN PROSJEKTER (LØPENDE/AKTIVE), 2005, ANTALL

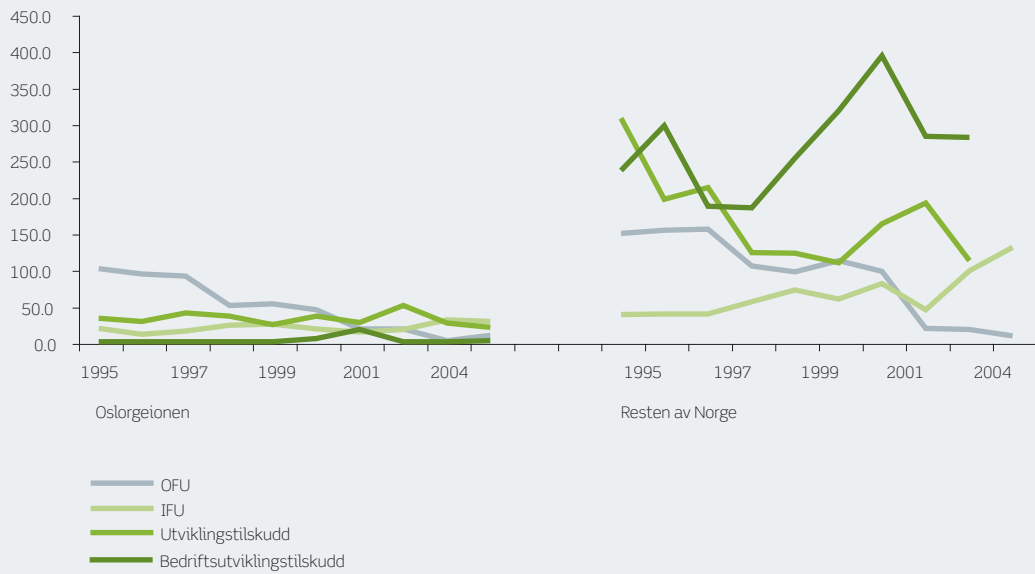
KILDE: www.skattefunn.no, Årsrapport 2005

STATLIG STØTTE TIL REGIONAL OG LOKAL UTVIKLING, 2006

KILDE: KRD Regionalnytt nr. 3, 2006

TILSAGN OM TILSKUDD (UTVALGTE) SND/INNOVASJON NORGE 1995 - 2005, OSLOREGIONEN (AKERSHUS OG OSLO) OG RESTEN AV NORGE

KILDE: Innovasjon Norge, Årsrapport 2005

OFFENTLIG SEKTOR, SAMFUNN OG MILJØ

Offentlig sektors tjenesteproduksjon er viktig både for næringslivets konkurranseevne og for regionens attraktivitet som arbeidsmarked. Næringslivet er også avhengig av en effektiv forvaltning og forutsigbare rammebetingelser.

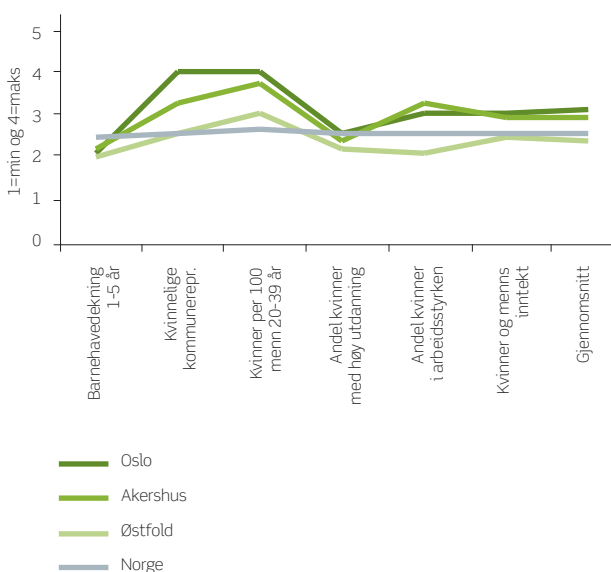
Kvaliteten på det offentlige tjenestetilbudet er viktig for befolkningen generelt, og avgjørende for hvor

attraktiv regionen oppleves. I tillegg til boligmarkedet, som vi har vært inne på, er faktorer som barnehagedekning, kvalitet og dekningsgrader i helsevesenet, kriminalitetsnivå, kulturtilbud og miljøkvaliteter generelt også viktig. I en situasjon med tilnærmet full sysselsetting vil forhold som dette få større betydning når en moderne toinntekts barnefamilie skal velge arbeids-, bo og oppvekststed for seg og sine barn.

OSLO OG AKERSHUS BEST PÅ LIKESTILLING - ØSTFOLD HENGER ETTER

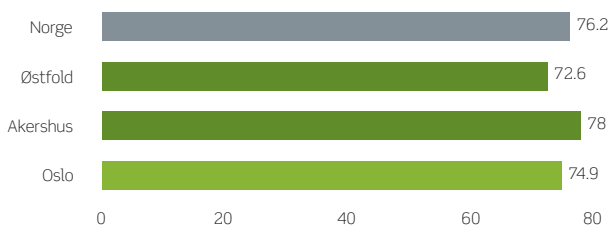
Oslo er det fylket i Norge som er mest likestilt, i følge SSBs likestillingsindeks – en indeks som måler flere ulike faktorer som har relevans for menn og kvinners muligheter i arbeids- og samfunnsliv. Akershus er nummer to på denne listen, mens Østfold ligger på fjerde siste plass blant de norske fylkene. Fylkene i Oslo-regionen kommer særlig godt ut når det gjelder politisk representasjon og kjønnsbalanse (i alderen 20-39 år). Ferske tall for barnehagedekning viser at både Oslo og Østfold ligger under landsgjennomsnittet, Akershus like over.

LIKESTILLINGSINDEX OSLO, AKERSHUS, ØSTFOLD OG NORGE

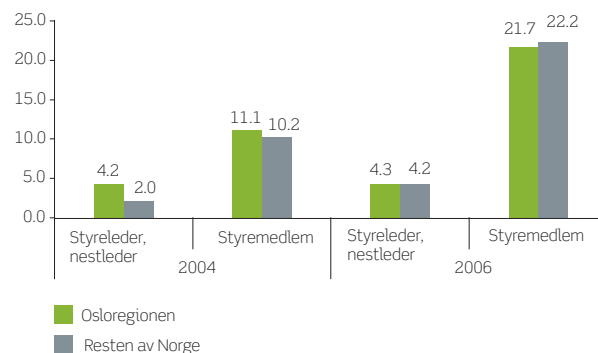

Et mye omtalt tema de siste årene er andel kvinnelige styrerepresentanter i store norske selskap (ASA). I Osloregionen var 11,1 prosent av styrerepresentantene i ASA-selskaper kvinner i 2004. I 2006 var prosentandelen økt til 21,7 prosent. Når det gjelder andelen kvinnelige styreledere og nestledere har utviklingen i Osloregionen derimot stått stille på vel 4 prosent. Det er ingen vesentlige forskjeller mellom Osloregionen og resten av Norge på dette området.

BARNEHAGEDEKNING, OSLOREGIONEN OG NORGE, 2005, PROSENT

ANDEL KVINNER I STYRENE I ASA-SELSKAPER, 2004 OG 2006, PROSENT

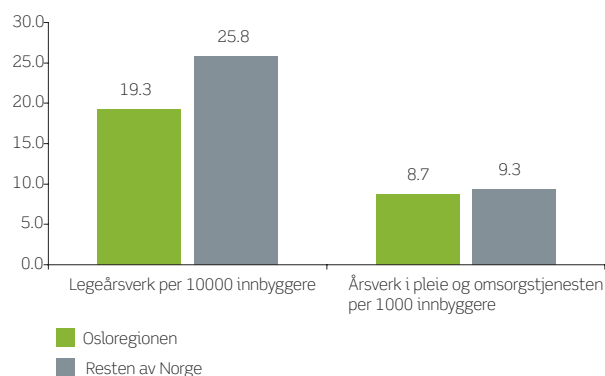
KILDE: grafer denne side SSB

HELSEPERSONELL

Osloregionen har færre leger og ansatte i pleie- og omsorgstjenesten enn resten av landet. Mens det i Norge for øvrig utføres 26 legeårsværk per 10 000 innbyggere, er det tilsvarende tallet for Osloregionen vel 19. Forskjellene kan i noen grad tilskrives at Osloregionen har en høyere befolkningstetthet enn resten av landet.

ÅRSVERK I KOMMUNEHELSETJENESTEN, 2005

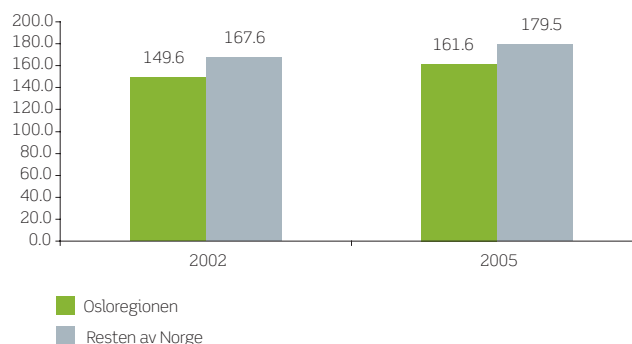

Helsesektoren er en stor og viktig driver for utvikling av ny teknologi. Osloregionen har flere store sykehus som også har nasjonale funksjoner, blant annet Nord-Europas største (Ullevål sykehus) og det mest moderne som åpner om kort tid (Akershus sentralsykehus).

STORT SETT GOD HELSE OG VELSTAND – MEN STORE INTERNE FORSKJELLER

Helsesituasjonen i Osloregionen varierer betydelig internt i regionen. Det er for eksempel påvist store forskjeller når det gjelder helse og sosiale forhold mellom øst og vest i Oslo. Generelt mener innbyggerne i Osloregionen at de har god helse (83 prosent mot 81 prosent for hele landet). Bare 5 prosent (mot 6 i hele landet) oppgir at helsen er dårlig. Dette gjenspeiler seg også i behovet for sykehusopphold. Tallet på heldøgnsopphold i somatiske sykehus (per 1000 innbyggere) er betydelig lavere i Osloregionen enn i resten av landet – vel 160 mot knapt 180. Behovet er imidlertid økende i alle deler av landet.

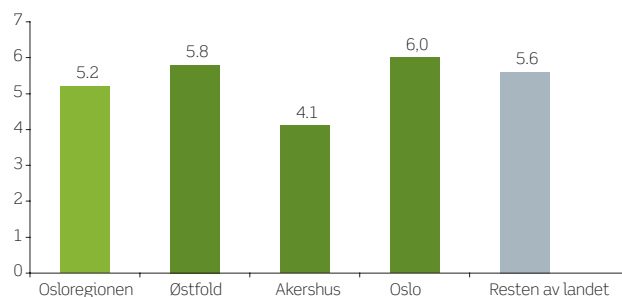
HELDØGNSOPPHOLD I SOMATISKE SYKEHUS PER 1000 INNBYGGERE, 2004 OG 2005

Beregninger gjort av SSB, viser at 5,5 prosent av befolkningen i Osloregionen er fattige (har under halvparten av medianinntekten i regionen). Det tilsvarende tallet for landet som helhet er 3,3 prosent. Ser vi på Oslo kommune alene, er tallet på fattige hele 8,3 prosent. Variasjonene mellom bydelene er imidlertid store. Mens Sentrum har over 20 prosent fattige, er andelen i Nordstrand bare 3,7 prosent. I indre øst og sentrum bor hvert fjerde barn i familier som lever under den definerte fattigdomsgrensen. En viktig grunn til at Osloregionen har flere fattige enn resten av landet, er at regionen har flest innvandrere, enslige og unge i etableringsfasen. (SSB rapport 2005/11).

Osloregionen som helhet skårer bedre enn resten av Norge på SSBs levekårsindeks – ett sammensatt mål som tar hensyn til flere ulike sider ved levekårsbegrepet (bl.a. prosent sosialhjelpsmottakere, arbeidsledige og uføretrygdde, voldstilfeller og dødelighet). Merk at lave verdier på denne indeksen betyr bedre levekår. Det er først og fremst kommunene i Akershus som bidrar til å trekke indeksen for Osloregionen i positiv retning.

SSBs LEVEKÅRSINDEKS, 2005, GJ.SNITT FOR KOMMUNENE

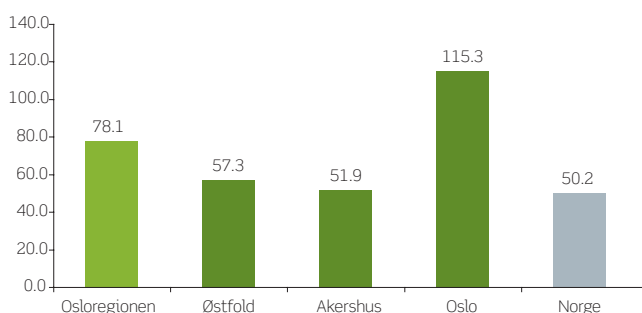

KILDE: grafer denne side SSB

KRIMINALITET

Oslo har fremdeles den desidert høyeste kriminalitetsraten i Norge. I 2005 ble det registrert 115 forbrytelser per 1000 innbygger. Dette er likevel en betydelig nedgang fra 2001 da tallet var 158. Det er spesielt vinningskriminalitet som har hatt en sterk nedgang i Oslo. Innad i Osloregionen er det lavest kriminalitet i Akershus. Totalt blir 38 prosent av alle forbrytelser i Norge gjort i Osloregionen, og Oslo står alene for 23 prosent.

ANTALL FORBRYTELSE PER 1000 INNBYGGERE, 2005

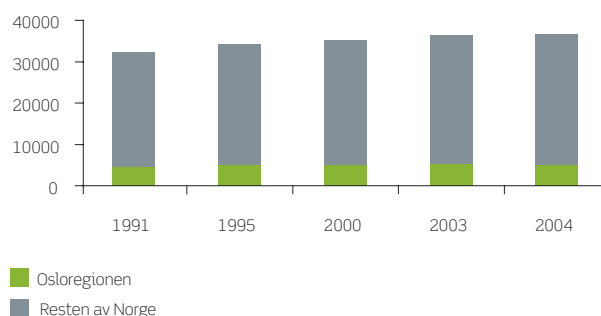
MILJØ

Osloregionen stod for kun 14 prosent av Norges samlede utslipp av klimagasser i 2004. Mens resten av Norge slipper ut 9,5 tonn per innbygger, er det tilsvarende tallet for Osloregionen 4,1 tonn. Innad i regionen ligger Oslo best an med bare 2,6 tonn per innbygger.

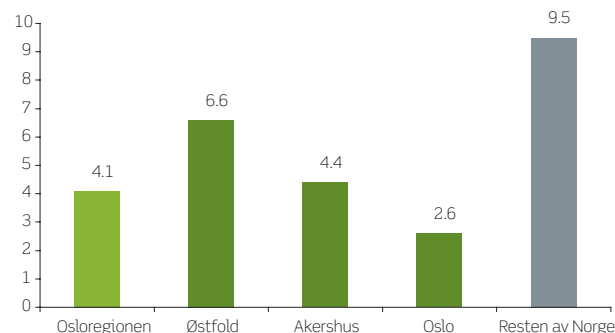
Utslipp av klimagasser til luft kommer hovedsakelig fra to kilder; veitrafikk og industri. De lave tallene for Oslo skyldes blant annet trafikkmønstrene. Innbyggerne i Oslo bruker mindre bil til arbeid enn ellers i landet, samtidig som de i større grad kjører ut av kommunen på lengre turer. I tillegg brennes mye av avfallet i Oslo på en miljøvennlig måte. Oslo har også minimalt med luftforurensende industri.

På lik linje med resten av landet har det samlede utslippet av klimagasser økt siden 1991, men noe lavere i Osloregionen enn i resten av landet.

UTSLIPP AV KLIMAGASSER, 1000 TONN CO2-EKVIVALENTER, 1991-2004

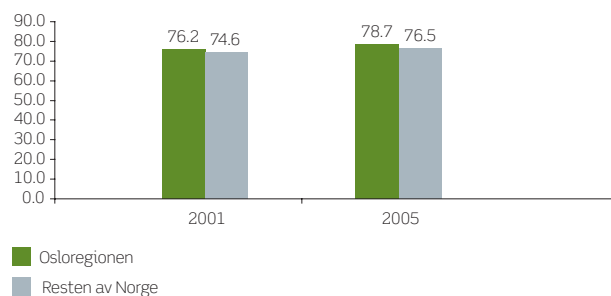

UTSLIPP AV KLIMAGASSER, TONN CO2-EKVIVALENTER PER INNBYGGER, 2004

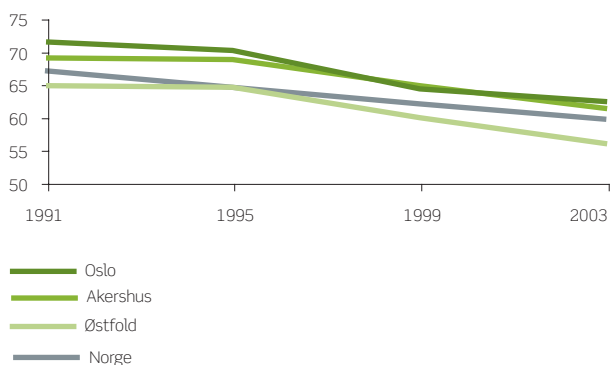
AKTIV DELTAKELSE I POLITIKK OG SAMFUNNSLIV

Det er høyere valgdeltakelse i Osloregionen, både ved Stortingsvalg og kommune- og fylkestingsvalg. Innad i regionen ligger både Oslo og Akershus over landsgjennomsnittet ved Stortingsvalgene i 2001 og 2005. Østfold ligger under. Oslo var det eneste fylket som hadde en valgdeltakelse på over 80 prosent i 2005.

VALGDELTAKESE I OSLOREGIONEN OG RESTEN AV NORGE 2001 OG 2005

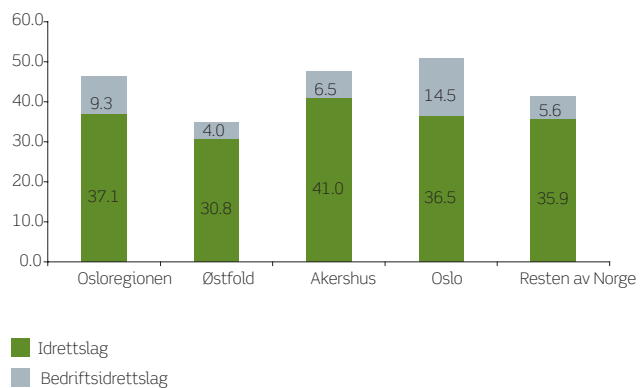
KILDE: SSB 2006

Ved kommune- og fylkestingsvalg er utviklingen i Osloregionen på linje med resten av landet – nedadgående. Ved hvert valg siden 1991, har deltakelsen sunket ved både kommunevalget og fylkestingsvalget i alle tre fylkene. I Østfold var det 50 prosent deltakelse ved fylkestingsvalget i 2003. Dette var nest lavest i landet, bare slått av Nordland. Oslo har høyest valgdeltakelse med 62,2 prosent i 2005 (bare ett valg i Oslo).

KOMMUNE- OG FYLKESTINGVALG 1991 - 2003

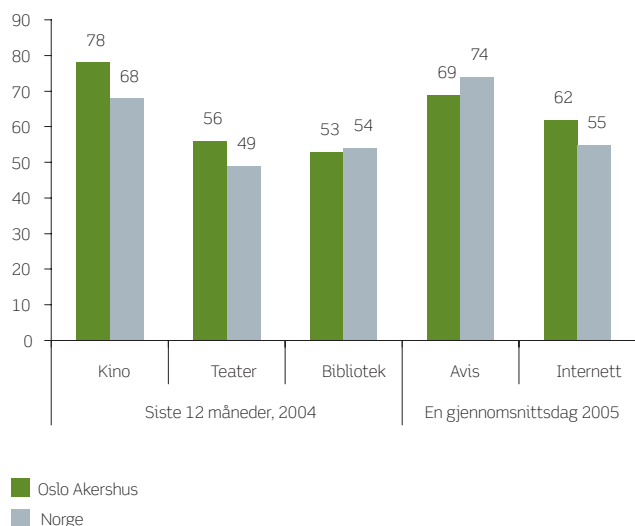
KILDE: SSB 2006

Osloregionen har en aktiv befolkning også på andre områder. For eksempel ligger medlemskap i idrettslag markert over resten av landet. Ikke minst gjelder dette medlemskap i bedriftsidrettslag. Mens vel 9 prosent av innbyggerne i Osloregionen er medlemmer av et bedriftsidrettslag, er det tilsvarende tallet for resten av landet vel 5. Oslo markerer seg her spesielt med hele 14 prosent.

MEDLEMMER I IDRETTSLAG OG BEDRIFTSIDRETTSLAG I % AV BEFOLKNINGEN, 2005

KILDE: Norges Idrettsforbund og Olympiske komité, årsrapport 2005

Innbyggerne i Osloregionen (her definert som fylkene Akershus og Oslo) går mer på kino og i teater enn den norske befolkning for øvrig. Derimot er det færre avislesere og biblioteksbrukere. Det er mulig at innbyggerne i Akershus og Oslo i større grad henter informasjon fra digitale medier enn fra de papirbaserte – noe som avspeglers seg i en markert høyere andel internettbrukere.

KULTUR- OG MEDIEBRUK, PROSENT BRUKERE I ALDEREN 9-79 ÅR, 2004/2005

KILDE: SSB, Norsk kulturbarometer 2004 og Norsk mediebarometer 2005

OSLO

SI TE BAS
KL
V-r'orbehold

osloteknopol

Oslo Teknopol IKS
Tollbugata 32
P.b 527 Sentrum
0105 Oslo

Tel: 22 00 29 90
Faks: 22 00 29 91
Org.nr.: 980 014 630

Web: www.oslo.teknopol.no
E-post: info@oslo.teknopol.no

